

บทที่ 2

การคะอะฮฺตามแนวทางสะลัฟ

2.1 ความหมายของการคะอะฮฺ

2.1.1 ความหมายเชิงภาษาศาสตร์

ความหมายของคะอะฮฺในเชิงภาษาศาสตร์แบ่งได้หลายความหมายดังนี้

2.1.1.1 คำว่าคะอะฮฺ ใช้ได้ในความหมาย Al-Halfu คือ เชิญให้กินและดื่ม (Al-Fi@ru>z 'A@ba>di@ , 1996 : 1600) หรือให้ความหมายว่า ความเป็นเพื่อน (Ibn Manz>}ur , 1990 : 14 / 262)

2.1.1.2 Al-Di' wat อ่านโดยใช้สระด้านล่างที่ตัวอักษร Da>l แปลว่า การยอมรับของเด็กคนหนึ่งต่อพ่อเลี้ยงของเขาว่าเป็นพ่อตัวเอง (Ibn Manz>}ur , 1990 : 14 / 261) การอ้างถึงบรรพบุรุษของตัวเอง (Ibra>hi@m Madku>r , 1985 : 1 / 269)

2.1.1.3 การเชิญชวน (Ibn Manz>}ur , 1990 : 14 / 285)

2.1.1.4 การชวนไปสู่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยความหมายที่ว่า การจริงจังต่อสิ่งที่ต้องการ (Taufiq al-Wa>'i@y , 1995 : 15)

2.1.1.5 การขอและวิงวอนต่ออัลลอฮฺด้วยความนอบน้อมและบริสุทธิ์ใจ (Taufiq al-Wa>'i@y , 1995 : 16)

2.1.1.6 การคะอะฮฺในความหมาย การเรียกร้องหรือชวนสู่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Ibra>hi@m Madku>r , 1985 : 1 / 286)

2.1.1.7 การโน้มเอียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งสู่เขา ด้วยเสียงและคำพูดของเขา (Ibn Fa>ris, 1991 : 2 / 289)

2.1.1.8 คะอะฮฺของคนๆหนึ่ง หมายถึง การเรียกร้องและเชิญชวนสู่อัลลอฮฺ (Al-Jauhari@y , 1982 : 6 / 2339)

จากนิยามข้างต้น การคะอะฮฺในเชิงภาษาศาสตร์สามารถตีความได้หลายนัยด้วยกัน จุดมุ่งหมายความหมายของคำว่า คะอะฮฺ ข้างต้น บางครั้งให้ความหมายที่แตกต่างกัน บางครั้งให้ความหมายสอดคล้องกัน ซึ่งความหมายที่แตกต่างกันนั้นสามารถกล่าวได้ว่าเป็น

การให้ความหมายกว้าง คือ ความเป็นเพื่อน การยอมรับของเด็กต่อพ่อเลี้ยงว่าเป็นพ่อแท้ๆของตน การเชิญให้กินหรือดื่ม การเชิญชวนโดยทั่วไป และความหมายที่สอดคล้องกันนั้นเป็นการให้ความหมายแคบคือ การเชิญชวนสู้อัลลอฮ์ การวิงวอนต่ออัลลอฮ์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

2.1.2 ความหมายเชิงวิชาการ

จากการศึกษาค้นคว้าการตะอวะฮ์ในอัลกุรอาน อัลหะดีษ และประวัติการตะอวะฮ์ของท่านเราะสูล **T** และเศาะหาบะฮ์ رضي الله عنهم นักวิชาการได้นิยามคำว่า “ Al-Da’wah ” ไว้หลายความหมายด้วยกัน ซึ่งสามารถแบ่งการให้คำนิยามได้ 3 ทศนะ ได้แก่

2.1.2.1 ทศนะแรก เป็นการให้คำนิยามตะอวะฮ์ว่าเป็นการเชิญชวนมนุษย์สู่สังฆกรรม ดังรายละเอียดการนิยามของนักวิชาการดังนี้

1) Ibn Taimiyat¹ (1995 : 1/57) กล่าวว่า “ การตะอวะฮ์สู่อัลลอฮ์ คือ การตะอวะฮ์เพื่อให้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ และศรัทธาต่อสิ่งที่ท่านเราะสูล **T** นำมาเผยแผ่ ด้วยการยอมรับต่อสิ่งที่ท่านได้บอกเล่า และภักดีต่อสิ่งที่ท่านสั่งใช้ให้กระทำ ”

ตามทศนะของ Ibn Taimiyat เป็นการให้นิยามของตะอวะฮ์ในขั้นตอนแรก คือ การเรียกร้องเชิญชวนมนุษย์สู่สังฆกรรมแห่งอิสลาม ให้มนุษย์รู้จักการศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ต่อเราะสูล **T** ซึ่งความหมายนี้สอดคล้องกับงานตะอวะฮ์ของท่านเราะสูล **T** ในสมัยที่ท่านทำการตะอวะฮ์ที่เมืองมักกะฮ์

¹ มีชื่อเต็มว่า Ahmad bin ‘Abd al-Hali@m bin ‘Abd al-Sala<m Abu al-‘Abba<s bin Taimiyat เกิดเมื่อวันที่ 10 รอ บิอฺฮานะฮ์ ปี ฮ.ศ. 661 ที่เมือง Harra<n ประเทศอิรัก เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 728 ที่คามัสกัส ประเทศอิรัก เป็นอุลามาอฺที่โด่งดังและโดดเด่นที่สุดในสมัยของท่าน เป็นผู้ต่อต้านแนวคิดนอกรอบจากอิสลาม ท่านเป็นผู้ที่รอบรู้ในทุกสาขาวิชา อีกทั้งประพันธ์หนังสือเป็นจำนวนมาก ผลงานที่สำคัญของท่านคือ หนังสือ Majmu< al-Fata<wa< เป็นหนังสือที่ครอบคลุมทุกแขนงวิชา และได้รับการยอมรับไปทั่วโลก

บุคคล เพื่อให้ได้คำตอบ ความรู้ที่รับผิดชอบ และประสบการณ์ต่อคำสอนศาสนา เพื่อที่จะเป็นแรงหนุนให้บรรลุปเป้าหมายโดยไม่บังคับขู่เข็ญแต่อย่างใด ”

การให้คำนิยามข้างต้น เป็นการให้คำนิยามในเชิงเชิงุชนวนมนุษย์ผู้สัจธรรม โดยไม่พูดถึงการสั่งห้ามจากสิ่งมิชอบซึ่งเป็นสาเหตุให้มนุษย์ได้รับบทลงโทษจากอัลลอฮ์แต่อย่างใด

9) Wan Hussein Azmi (1984 : 3) กล่าวว่า “ ตะอวะฮฺ คือ การให้มนุษย์ปลอดภัยจากการหลงผิดหรือความชั่วร้ายต่างๆ และเพื่อให้มนุษย์เกิดจิตสำนึกที่จะห่างไกลจากสิ่งที่เป็นสาเหตุให้ได้รับบทลงโทษจากอัลลอฮ์ ”

การให้คำนิยามเช่นนี้ คือเป็นการเพิ่มความหมายอีกนิตหนึ่งจากการให้นิยามของนักวิชาการก่อนการนิยามนี้ นั่นคือ เป็นการพูดถึงการสั่งห้ามจากสิ่งมิชอบและการหลงผิดที่ทำให้อัลลอฮ์ทรงกริ้วเท่านั้น ในทางกลับกันก็ไม่ได้พูดถึงการสั่งใช้ให้ทำความดีแต่อย่างใด

จากทัศนะของอุลามายูทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้นและได้ยึดทัศนะแรก ได้นิยามการตะอวะฮฺในที่นี้ คือ การเชิญชวนมนุษย์ผู้สัจธรรม คือการเชิญชวนผู้อัลลอฮ์นั่นเอง ดังคำยืนยันของ ‘Abd al-Kari@m Zaid>n (1987 : 1 / 108) ที่กล่าวว่า “ ความหมายของการตะอวะฮฺคือ การเชิญชวนมนุษย์สู่พระองค์อัลลอฮ์ ” คำนิยามเช่นนี้สอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานอัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวว่า

﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي ﴾

(108 :)

ความว่า “ จงกล่าวเถิด(มุฮัมมัด) นี่คือนำทางของฉัน ฉันเรียกร้องไปสู่อัลลอฮ์.อย่างประจักษ์แจ้ง ทั้งตัวฉันและผู้ปฏิบัติตามฉัน ”

(ยูซุฟ : 108)

2.1.2.2 ทักษะที่สอง เป็นการให้คำนิยามอะฮฺวะฮฺว่า คือการให้บทเรียน และความรู้เกี่ยวกับอิสลามให้กับมวลมนุษย์ ดังรายละเอียดการนิยามของนักวิชาการดังนี้

1) Abu< Bakr Dhikri@ (Abu al-Majd al-Sayyid Naufal , 1977 : 17) กล่าวว่า “ อะฮฺวะฮฺ คือ ความพยายามของบรรดาอุลามาย และคนที่เข้าใจศาสนา ในการสอนคนทั่วไปเพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและคุณยาเท่าที่ตนมีความสามารถ ”

2) Muhammad al-Ghaza<li@ (1981 : 17) กล่าวว่า “ อะฮฺวะฮฺ คือ โครงการที่สมบูรณ์แบบ ครอบคลุมในด้านความรู้ต่างๆที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ เพื่อให้เข้าใจถึงเป้าหมายของการมีชีวิต และแนวทางที่นำพาพวกเขาสู่การรอดพ้น(จากไฟนรก)และสิ่งที่ถูกต้อง(สรวงสวรรค์) ”

การให้คำนิยามข้างต้น ถือได้ว่าเป็นงานอะฮฺวะฮฺที่อยู่ในขั้นตอนที่สอง คือ การเชิญชวนมนุษย์ให้กระทำความดีหลังจากที่ได้รู้จักอัลลอฮฺ ﷻ เป็นการให้บทเรียน และความรู้เกี่ยวกับคำสอนอิสลามสู่มนุษย์ เพื่อที่พวกเขาได้รับรู้ถึงความจริงที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ปฏิบัติจริงอย่างถูกต้องในชีวิตประจำวัน เพื่อให้พวกเขาได้รับผลตอบแทนที่ดีงาม คือสรวงสวรรค์ในวันกิยามะฮฺ

2.1.2.3 ทักษะที่สาม ถือได้ว่าเป็นทักษะที่พูดถึงนิยามการอะฮฺวะฮฺได้อย่างครอบคลุม คือเป็นการเชิญชวนมนุษย์สู่การกระทำสิ่งที่ชอบ อีกทั้งเป็นการสั่งห้ามมิให้กระทำสิ่งที่มีชอบ ดังรายละเอียดการนิยามของนักวิชาการดังนี้

1) ‘Ali@ Mahfu<z (1958 : 17) กล่าวว่า “ อะฮฺวะฮฺ คือ การเชิญชวนมนุษย์สู่ความดีงามและทางนำ สั่งใช้ให้ทำสิ่งที่ชอบ และสั่งห้ามสิ่งมิชอบ เพื่อพวกเขาจะได้รับความสะดวกทั้งคุณยาและอาคีเราะฮฺ ”

2) Adam Abdullah al-Alu<ri (1979 : 17) กล่าวว่า “ อะฮฺวะฮฺ คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแนวคิดของมนุษย์สู่หลักศรัทธาที่มีประโยชน์ หรือเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่มีคุณค่าต่อพวกเขา ทำให้เขาปลอดภัยจากการหลงผิดและความชั่วร้ายทั้งหมด ”

การให้คำนิยามข้างต้น เป็นการให้คำนิยามงานคอะวะฮ์ที่อยู่ในขั้นตอนสุดท้ายที่สมบูรณ์แบบ และเป็นงานคอะวะฮ์ที่ใกล้เคียงกับงานคอะวะฮ์ที่ท่านเราะฮ์ลุค T ได้ดำเนินการที่เมืองมะคีนะฮ์ ซึ่งเป็นสมัยที่ท่านเราะฮ์ลุค T และประชาชาติอิสลามมีความเข้มแข็งมากที่สุด เพราะได้กำเนิดรัฐอิสลามที่มีศักยภาพสูงสุด ทำให้สามารถเชิญชวนมนุษย์โดยการสั่งใช้ในสิ่งที่ชอบและสั่งห้ามในสิ่งมิชอบได้ ถือได้ว่าเป็นงานคอะวะฮ์ที่มีความเหมาะสมกับประชาชาติมุสลิมอย่างแท้จริง เพราะได้รู้จักอัลลอฮ์ ﷻ และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของท่านเราะฮ์ลุค T ดังนั้นการคอะวะฮ์กลุ่มชนเหล่านี้จึงเป็นการให้รายละเอียดต่างๆของอิสลาม ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้กระทำความดี และห้ามปรามให้ละเว้นความชั่ว

จากการให้คำอธิบายความหมายคอะวะฮ์ทั้งสามทัศนะที่ได้กล่าวมา ความหมายคอะวะฮ์ที่ถูกต้องครอบคลุมสมบูรณ์แบบ คือคำอธิบายของ Ibn Taymiyat (n.d. : 15/ 164) ที่กล่าวว่า “ งานคอะวะฮ์ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์ลุค T รัก ไม่ว่าจะสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งวาญิบหรือสุนัต สิ่งเร้นลับหรือชัดแจ้ง หน้าที่งานคอะวะฮ์สู่อัลลอฮ์ คือการสั่งใช้ให้ปฏิบัติด้วยสิ่งนั้น และทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ และเราะฮ์ลุค T ไม่พอใจ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งเร้นลับหรือชัดแจ้ง การคอะวะฮ์สู่อัลลอฮ์คือการสั่งห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งนั้น การคอะวะฮ์สู่อัลลอฮ์จะไม่สมบูรณ์จนกว่างานคอะวะฮ์นั้นเป็นการเชิญชวนสู่การปฏิบัติในสิ่งที่อัลลอฮ์รัก และละทิ้งในสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงกริ้ว ไม่ว่าจะด้วยคำพูดหรือการกระทำที่ชัดเจนหรือเร้นลับก็ตาม ” ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวและยืนยันในอัลกุรอานว่า

﴿ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ﴾

(110 :)

ความว่า “ พวกเจ้านั้นเป็นประชาชาติที่ดียิ่ง ซึ่งถูกให้อำนาจขึ้นสำหรับมนุษยชาติ โดยที่พวกเจ้าใช้ให้ปฏิบัติสิ่งที่ชอบ และห้ามมิให้ปฏิบัติสิ่งที่มิชอบ และศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ”

(อาลิอิมรอน : 110)

2.2 ความหมายสะลัฟ

2.2.1 ความหมาย “ สะลัฟ ” ที่ถูกกล่าวถึงในอัลกุรอาน

คำว่าสะลัฟที่กล่าวไว้ในอัลกุรอานมี 8 ตำแหน่ง ดังนี้

2.2.1.1 ตำแหน่งแรก อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَىٰ فَلَهُ مَا سَلَفَ ﴾

(275 :)

ความว่า “ ดังนั้น ผู้ใดที่การตักเตือนจากพระเจ้าของเขาได้มายังเขา แล้วเขาก็เลิก สิ่งที่ล่วงแล้วมาก็เป็นสิทธิของเขา ”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ: 275)

Al-T}abari@y¹ (1987 : 6 /14) ได้กล่าวว่า “ จากอายะฮฺที่กล่าวไว้ว่า (ดังนั้น ผู้ใดที่การตักเตือนจากพระเจ้าของเขาได้มายังเขา แล้วเขาก็เลิก) จากการกินดอกเบี้ยและละทิ้งจากการปฏิบัติเช่นนั้นและให้การติเตียน (สิ่งที่ล่วงแล้วมาก็เป็นสิทธิของเขา) คือ สิ่งที่ได้กินและได้ปฏิบัติก่อนคำสั่งห้ามก็ได้รับการอนุโลม ”

Ibn Kathi@r (1983 : 1/327) ได้กล่าวว่า “ ใครก็ตามที่ได้รับคำสั่งห้ามจากบทบัญญัติในเรื่องดอกเบี้ยแล้วเขาก็เลิกโดยทันทีทันใด ดังนั้น สิ่งที่ล่วงแล้วมาก็เป็นสิทธิของเขาในเรื่องการซื้อขายนั้น ” เพราะอัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ ﴾

(95 :)

ความว่า “ อัลลอฮฺ ได้ทรงอภัยให้จากสิ่งที่ได้ล่วงเลยมาแล้ว ”

¹ มีชื่อเต็มว่า Abu< Ja'far Muhammad Ibn Jari@r al-T}abari@y เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 224 ที่เมืองฏอบรอฮฺสถาน ประเทศรัสเซียในปัจจุบัน เป็นผู้ประพันธ์ตำราฟิรเป็นท่านแรกในประวัติศาสตร์อิสลาม คือ Ja<mi' al-Baya<n และมีความสามารถด้านแขนงวิชาอื่นๆอีกหลายด้าน เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 310 ที่เมืองแบกแดด ประเทศอิรัก

(อัลมาอิดะฮฺ : 95)

Ibn Kathi@r ได้กล่าวเช่นนั้นโดยยกหลักฐานเป็นคำพูดของ Sa'i@d ibn Jubair และ al-Suddi@y ในการอธิบายอายะฮฺความว่า ดังนั้น สิ่งล่วงแล้วมาก็เป็นสิทธิของเขา คือ สิ่งที่ได้กินจากดอกเบี๋ยก่อนคำสั่งห้าม

al-Shanqi@ti@y¹ (1983 : 1/290-291) ได้กล่าวว่า “ ความหมายของอายะฮฺนี้คือ ใครก็ตามที่ได้รับโองการตัดเตือนจากอัลลอฮฺ ﷻ ที่ได้ทรงกริ้วจากการกินดอกเบี๋ยแล้วก็เลิกจากสิ่งนั้น หมายความว่า ละทิ้งการซื้อขายด้วยดอกเบี๋ยเพราะความเกรงกลัวและตอบสนองคำบัญชาของอัลลอฮฺ ﷻ สิ่งล่วงแล้วมาก็เป็นสิทธิของเขา หมายถึง สิ่งที่ได้ดำเนินมาก่อนคำสั่งห้ามจากดอกเบี๋ย (ก็เป็นสิทธิของเขา) ”

2.2.1.2 ตำแหน่งที่สอง อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ﴾

(22 :)

ความว่า “ และจงอย่าได้แต่งงานกับบรรดาหญิงที่บิดาของพวกเจ้าได้แต่งงานมาแล้ว นอกจากที่ได้ผ่านพ้นมาเท่านั้น ”

(อันนิซาอฺ : 22)

Al-T}abari@y (1987 : 8 / 132) ได้กล่าวว่า “ อายะฮฺนี้ถูกประทานลงมาแก่บรรดาผู้ที่ได้แต่งงานกับอดีตภรรยาของพ่อ (คือ ภรรยาที่พ่อเคยแต่งงานด้วย) และยังคงอยู่ในสภาพเช่นนั้นหลังจากได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามแล้ว แต่อัลลอฮฺได้ทรงห้ามการปฏิบัติเช่นนั้นต่อนาง ยกเว้นสิ่งที่ได้ปฏิบัติในสมัยญาฮิลียะฮฺ (คือสมัยการตั้งภาคีต่ออัลลอฮฺ) ก่อนเข้ารับอิสลาม อัลลอฮฺจะไม่ทรงเอาโทษกับพวกเขา หากพวกเขาอย่าเกรงและเชื่อฟังพระองค์ ”

¹ มีชื่อเต็มว่า Muhammad al-Ami@n Ibn Muhammad al-Mukhta<r al-Shanqi@ti@y เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 1325 ค.ศ. 1905 เสียชีวิตเมื่อปี ฮ.ศ. 1393 หรือ ค.ศ. 1973 เป็นผู้แต่งหนังสือตฟิรที่ชื่อ Ad}wa<' al-Baya<n

Al-Shanqi@ti@y (1983 : 1/380) ได้กล่าวว่า “ คำว่า นอกจากที่ได้ผ่านพ้นมาเท่านั้น คือ การยกเว้นโดยสิ้นเชิง สิ่งที่ได้กระทำที่ผ่านมาก่อนคำสั่งห้ามนั้นได้รับการอนุโลม ”

2.2.1.3 ตำแหน่งที่สาม อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ ﴾

(23 :)

ความว่า “ (ที่ได้ถูกห้ามแก่พวกเจ้านั้นคือ...) และการที่พวกเจ้ารวมระหว่างหญิงสองพี่น้องไว้ด้วยกัน นอกจากที่ได้ผ่านพ้นไปแล้วเท่านั้น ”

(อันนิซาอฺ : 23)

Ibn Kathi@r (1983 : 1/472) ได้กล่าวว่า “ เป็นสิ่งที่หะรอมสำหรับพวกเจ้า ที่แต่งงานกับสองพี่น้องพร้อมกัน แม้ทาสก็ได้เช่นเดียวกัน นอกจากสิ่งที่ได้ปฏิบัติไปแล้วในสมัยญาฮิลียะฮฺ แท้จริงอัลลอฮฺได้ทรงอนุโลมและยกโทษให้ ”

2.2.1.4 ตำแหน่งที่สี่ อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ ﴾

(95 :)

ความว่า “ อัลลอฮฺได้ทรงอภัยให้จากสิ่งที่ได้ล่วงเลยมาแล้ว และผู้ใดกลับกระทำอีก อัลลอฮฺก็จะทรงลงโทษเขา ”

(อัลมาอิดะฮฺ : 95)

Ibn Kathi@r (1983 : 2/100) ได้กล่าวว่า “ (อัลลอฮฺได้ทรงอภัยให้จากสิ่งที่ได้ล่วงเลยมาแล้ว) ในสมัยญาฮิลียะฮฺ สำหรับผู้ที่ปฏิบัติกิจการงานดีที่ได้กระทำในสมัยเข้ารับอิสลาม และปฏิบัติตามบทบัญญัติของอัลลอฮฺอีกทั้งไม่กระทำการชั่วร้ายทั้งหลาย ”

Al-Shauka<ni@y¹ (n.d. : 2/78) ได้กล่าวว่า “อัลลอฮ์ได้ทรงอภัยให้จากสิ่งที่ได้ล่วงเลยมาแล้ว คือ ในสมัยญาฮิลียะฮ์จากการล่าสัตว์ในช่วงพิธีฮัจญ์ มีคนกล่าวว่า จากสิ่งที่ได้ล่วงเลยมาแล้วก่อนคำสั่งชดใช้ (และผู้ใดกลับกระทำอีก) ในคำสั่งห้ามล่าสัตว์ในช่วงพิธีฮัจญ์หลังจากความชัดเจนได้มาถึงแล้ว (อัลลอฮ์ก็จะลงโทษพวกเขา) ”

2.2.1.5 ตำแหน่งที่ห้า อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِن يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ ﴾

(38 :)

ความว่า “ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) แก่บรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาว่า หากพวกเขาหยุดยั้ง สิ่งที่แล้วมาก็จะถูกอภัยแก่พวกเขา ”

(อัลอันฟาล : 38)

Al-T}abari@y (1987 : 13/536) ได้กล่าวว่า “ หมายถึง โอ้มุฮัมมัด จงกล่าวต่อผู้ที่ปฏิเสธจากชาวมุฮรีกินว่า ถ้าหากพวกเขาละเลิกปฏิบัติต่อสิ่งที่พวกเขาเคยปฏิบัติมา ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธศรัทธาต่ออัลลอฮ์และเราะสูล T การฆ่าเจ้าหรือรุกรานผู้ศรัทธา ดังนั้นเมื่อพวกเขากลับตัวมาสู่การศรัทธา แน่นอนอัลลอฮ์ทรงยกโทษต่อบาปและความผิดที่เคยปฏิบัติมาก่อนการศรัทธา คือการกลับตัวสู่การภักดีต่ออัลลอฮ์และเราะสูล T ”

Ibn Kathi@r (1983 : 2/308) กล่าวว่า “ อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวแก่เราะสูล T (จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด) แก่บรรดาผู้ที่ปฏิเสธศรัทธาว่า หากพวกเขาหยุดยั้งสิ่งที่แล้วมาก็จะถูกอภัยแก่พวกเขา) คือจากสภาพที่พวกเขาเคยปฏิบัติจากการปฏิเสธ และเข้ารับอิสลามด้วยการภักดี กลับตัวต่ออัลลอฮ์ ”

¹ มีชื่อเต็มว่า Muhammad bin ‘Ali@ bin Muhammad al-Shauka<ni@y มีอายุระหว่างปี ส.ศ. 1173 - 1250 เป็นผู้แต่งหนังสือหลายเล่ม ที่สำคัญคือ Tafsi@r Fath al-Qadi@r

2.2.1.6 ตำแหน่งที่หก อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ ﴾

(30 :)

ความว่า “ ขณะนั้นทุกชีวิตจะถูกสอบถึงสิ่งที่กระทำไว้ก่อน ”

(ยูनुส : 30)

Al-T}abari@y (1987 : 15/80) กล่าวว่า “ ในขณะนั้นทุกชีวิตจะถูกทดสอบด้วยความดีและความชั่ว ”

Ibn Kathi@r (1983 : 2/416) กล่าวว่า “ (ขณะนั้นทุกชีวิตจะถูกสอบถึงสิ่งที่กระทำไว้ก่อน) ณ สถานที่รับการสอบสวนในวันกียามะฮฺที่ทุกชีวิตจะถูกทดสอบและประกาศอย่างชัดเจนต่อการทำงานที่ดีหรือชั่วที่ได้กระทำในอดีตที่ผ่านมาขณะอยู่บนโลกคุณยา ”

Al-Shanqi@ti@y (1983 : 2/481) กล่าวว่า “ คือ ทุกชีวิตถูกทดสอบในวันกียามะฮฺ ได้เปิดเผยให้ทราบถึงสิ่งที่ได้กระทำมาก่อนหน้านั้น ไม่ว่าจะ เป็นสิ่งที่ดีหรือชั่ว ”

2.2.1.7 ตำแหน่งที่เจ็ด อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلَّآخِرِينَ ﴾

(56 :)

ความว่า “ และเราได้ทำให้พวกเขาเป็นอดีตที่ล่วงเลยไปและอุทาหรณ์แก่คนรุ่นต่อไป ”

(อีซหุรรูฟ : 56)

Al-T}abari@y (1987 : 25/85) ได้กล่าวว่า “ ดังนั้นเราได้ทำให้พรรคพวกของฟิรเอาน์ที่จมในทะเล อยู่ลำดับแรกที่เข้านรกก่อนพรรคพวกกาฟิรจากเผ่ากูรอยซฺเผ่าของเจ้าโอมุฮัมมัด และบรรดาผู้ปฏิเสธจากเผ่าของเจ้าที่ได้ให้สิทธิแก่พวกฟิรเอาน์ในการเข้านรกก่อน ”

Ibn Kathi@r (1983 : 4/130) กล่าวว่า “ อดีตที่เป็นตัวอย่างสำหรับผู้ปฏิบัติ เหมือนกับการการปฏิบัติของชนฟิรเอาน์... และเป็นอุทาหรณ์สำหรับชนรุ่นหลัง ”

2.2.1.8 ตำแหน่งที่แปด อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ ﴾

(24 :)

ความว่า “ พวกเจ้าจงกิน จงดื่ม อย่างเกษมสำราญ เพราะสิ่งที่พวก เจ้าได้ปฏิบัติไว้ในวันเวลาที่ได้ผ่านมา ”

(อัลฮากเกาะฮ์ : 24)

Al-T}abari@y (1987 : 29/61) ได้กล่าวไว้ว่า “ จงกินและจงดื่มเถิด มันคือ ผลตอบแทนและผลบุญจากอัลลอฮ์ที่ได้ประทานแก่ผู้ปฏิบัติในโลกคุณยาเพื่อโลกอาคีเราะฮ์ใน การงานที่ดีต่าง ๆ ”

Al-Shauka<ni@y (n.d. : 5/284) ได้กล่าวว่า “ บรรดาผู้ศรัทธาจะถูกกล่าวว่า จงกินและดื่มเถิดในสวนสวรรค์ที่งดงามสุขสบาย เป็นการกินและดื่มด้วยความสุขสบายโดย ปราศจากฝุ่นตะกอนใดๆทั้งสิ้น (เพราะสิ่งที่พวกเจ้าได้ปฏิบัติไว้ในวันเวลาที่ได้ผ่านมา) ด้วย สาเหตุที่ได้ปฏิบัติกิจการงานที่ดีต่าง ๆ ในโลกคุณยา ”

จากอายะฮ์อัลกุรอานทั้งแปดตำแหน่งที่ได้นำเสนอข้างต้น แสดงความหมาย ของคำว่า al-Salaf คือ สิ่งที่ผ่านมา หรือช่วงเวลาที่ผ่านมา

2.2.2 ความหมาย “ สะลัฟ ” ที่กล่าวถึงในหะดีษ มีหลายความหมายแตกต่างกัน ออกไปดังนี้

2.2.2.1 ความหมายแรก ให้ความหมายเกี่ยวกับอดีต ช่วงเวลาก่อนสมัย ปัจจุบัน ดังเช่นหะดีษที่รายงานจากท่านเราะฮ์ลุ T ท่านได้กล่าวแก่ลูกสาวของท่านคือท่าน หญิงฟาฎิมะฮ์ ในขณะที่ท่านใกล้จะสิ้นลมหายใจว่า

...))

¹ ((

ความว่า “... ฉันมีอาจเห็นตัวเองเป็นอื่น นอกจากวาระสุดท้ายแห่งชีวิตของฉันกำลังจะมาถึง และเจ้าเป็นคนแรกในบรรดาเครือญาติของฉันที่จะติดตามฉัน และผู้ที่ประเสริฐที่จากไปก่อนสำหรับเจ้าคือฉัน ”

คำว่า สะลัฟ ในที่นี้ หมายถึง ผู้ที่ล่วงลับไปก่อน

อีกหะดีษหนึ่ง ท่านเราะสูล T ได้กล่าวไว้ว่า

))

²((

ความว่า “แท้จริงเวลาที่เหลือสำหรับพวกเจ้า หากเทียบกับเวลาที่ล่วงผ่านมาแล้วในชนรุ่นก่อนพวกเจ้า เปรียบเสมือนช่วงเวลาระหว่างละหมาดอัสริยถึงดวงอาทิตย์ตกดิน ”

อีกหะดีษหนึ่งจากท่านหะกิม อิบนู ฮิซาม ได้ถามท่านเราะสูล T ว่า

))

: T

³ ((

ความว่า “ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อสิ่งที่ฉันได้ปฏิบัติการทำงานดีในสมัยญาฮิลียะฮ์ เกี่ยวกับการบริจาคทาน การปล่อยทาสและการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ ฉันจะได้รับผลบุญจาก

¹ บันทึกโดย Muslim , 1999 : 6314

² บันทึกโดย Al-Bukha>ri@ , 2000 : 557 , 2268 , 3459 .

³ บันทึกโดย Al-Bukha>ri@ , 2000 : 1436 , 2220 , 2538 , 5992 .

สิ่งเหล่านั้นหรือไม่? ท่านนบี T ได้ตอบว่า “เจ้าเข้ารับอิสลามบนความดีที่ได้ปฏิบัติมาในอดีต”

2.2.2.2 ความหมายที่สอง บางครั้งคำว่าสะลัฟมีความหมายถึง การกู้ยืม ดังรายงานจากท่านอบีสุรัยเราะฮ์ที่ว่า

T))

1 ((

ความว่า “ จากท่านนบี T ท่านได้เอย่นามถึงชายผู้หนึ่งที่ได้ขอยืมเงิน 1000 ดินาร จากบางคนในบรรดาชาวอิสราเอล ชายคนนั้นก็ได้อำยืมเงินแก่เขาด้วยเงื่อนไขจ่ายภายในเวลาที่กำหนด”

หะดีษที่รายงานจากอับรอฟีอู กล่าวว่่า

T))

:

2 ((

ความว่า “ ท่านเราะฮ์สูด T ได้ขอยืมลูกอูฐตัวผู้จากชายผู้หนึ่ง หลังจากนั้น ได้มีคนมามอบอูฐแก่ท่านซึ่งเป็นอูฐที่ได้รับบริจาค ท่านจึงใช้ให้อับรอฟีอู ไปใช้คินเป็นลูกอูฐตัวเมีย อับรอฟีอูได้กลับมาหาท่านนบีอีกครั้งแล้วกล่าวว่า “ฉันไม่พบเว้นแต่อูฐที่ดีที่คัดสรรแล้วเท่านั้น” ท่าน(เราะฮ์สูด T) กล่าวว่า “จงคินอูฐตัวนั้นแก่เขาเถิด เพราะแท้จริงแล้วมนุษย์ที่ประเสริฐที่สุดในหมู่พวกเขา คือผู้ที่ดีในการคินชดใช้ ”

มีรายงานจากปู่ของท่านอับดุลลอฮ์ อิบน์ อับรอฟีอู ว่า

¹ บันทึกโดย Al-Bukha>ri@ , 2000 : 1498 , 2063 , 2291 , 6261 .

² บันทึก โดย Muslim ,1999 : 4084

T))
:
1 ((

ความว่า “ ท่านนบี T ได้ขอยืมเงินจากฉันเป็นจำนวน 40,000 จากนั้นมีคนมาขอเงินแก่ท่านจำนวนหนึ่ง ท่านก็ได้ใช้คืนแก่ฉัน และได้กล่าวว่า “อัลลอฮฺทรงประทานความสิริมงคลแก่ท่าน ลูกหลานของท่าน และทรัพย์สินสมบัติของท่าน แท้จริงผลตอบแทนของการให้ยืม คือ การสรรเสริญและการใช้คืน ”

2.2.2.3 ความหมายที่สาม สะลัฟ หมายถึง การซื้อขายแบบจ่ายราคาล่วงหน้า

หะดีษรายงานจากอิบนุอับบาส ได้กล่าวว่า ท่านเราะสูล T ได้เข้าสู่นคร มะดีนะฮฺ ในขณะที่ประชาชนได้มีการซื้อขายอินทผลัมแบบจ่ายราคาล่วงหน้าระยะเวลา 1 ปี และ 2 ปี ท่านเราะสูล T จึงกล่าวว่า

2 (())

ความว่า “ ผู้ใดที่จ่ายราคาล่วงหน้าในการซื้ออินทผลัม คำนึงถึงจ่ายราคาล่วงหน้าต่อการตวงที่ระบุค่าตวงที่แน่ชัดและการชั่งที่ระบุน้ำหนักที่ชัดเจน ”

ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น คำว่าสะลัฟ ตามตัวบทหะดีษ มีความหมายแตกต่างกันออกไป 3 ความหมายด้วยกัน คือ การมีชีวิตในอดีต การกู้ยืม และการซื้อขายแบบจ่ายราคาล่วงหน้า

¹ บันทึกโดย Ibn Ma<ja>t , 2000 : 2424 , Al-Nasa<i>@ , 2001: 4687 สำนักานนี้เป็นของ Al-Nasa<i>@

² บันทึกโดย Al-Bukha>ri@ , 2000 : 2239 , 2240 , 2253 .

2.2.3 ความหมาย “สะลัฟ” เชิงภาษาศาสตร์

คำว่า Salaf มาจาก แปลว่า สมัยก่อน และคำว่า Sa<lif คือ ผู้ที่มาก่อน คำว่า al-Salaf , al-Salafiat , al-Sulfat แปลว่า กลุ่มชนรุ่นก่อน ซึ่งคำว่า สะลัฟเชิงภาษามีความหมายหลากหลายดังนี้

- 2.2.3.1 กลุ่มคนก่อนจากพ่อแม่ หรือญาติพี่น้องที่มีอายุ ฐานะ และเกียรติที่สูงส่ง
- 2.2.3.2 กลุ่มชนที่มาก่อนในการเดินทาง
- 2.2.3.3 Saluf คือ อุฐตัวเมียที่นำหน้าสุดในการค้ำน้ำ หรือ ม้าที่วิ่งเร็วที่สุด
- 2.2.3.4 al-Sulfat คือ เสบียงอาหารที่รับประทานก่อนมือเที่ยง
- 2.2.3.5 การกู้ยืม
- 2.2.3.6 การซื้อขายชนิดหนึ่ง ที่ต้องจ่ายค่าสินค้าล่วงหน้าในช่วงเวลาที่กำหนด

คำว่า สะลัฟ ตามเชิงภาษาอาหรับ คือ เป็นคำที่ใช้บ่งบอกถึง ช่วงเวลาที่มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นการให้ความหมายถึง กลุ่มชนรุ่นก่อน เพราะพวกเขามีชีวิตและอายุที่มาก่อนชนรุ่นหลัง หรือหมายถึงการกู้ยืม เพราะเป็นการรับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อนที่จะชดใช้ในภายหลัง หรือการซื้อขายแบบล่วงหน้า เพราะได้จ่ายราคาสินค้าก่อนได้รับสินค้าที่ได้ตกลงกันไว้ (Al-Qausi@y , 2000 : 26 – 28)

2.2.4 ความหมาย สะลัฟ เชิงวิชาการ

Al-T}ah}ana<wi@y (1417 H : 1/748) ได้ให้ความหมายสะลัฟ ไว้ว่า “ คำว่า สะลัฟทางด้านวิชาการ คือ นามของคนทุกคนที่ติดตามแนวทางที่เที่ยงตรงในศาสนา เช่น อับูหะนีฟะฮฺ และผู้เจริญรอยตามเขา ซึ่งพวกเขาเป็นชนที่มาก่อนพวกเรา และบรรดาเศาะหาบะฮฺและตาบิอินนั้นเป็นผู้มาก่อนพวกเรานี้ ”

จากความหมายศัพท์ทางด้านวิชาการ บรรดานักวิชาการและนักวิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้วางขอบเขตความหมายเกี่ยวกับช่วงสามศตวรรษแรกของอิสลาม คือ กัลยาณชนในสมัยที่รุ่งโรจน์จากบรรดาสะหาบะฮ์ رضي الله عنه ตาบิอิน และตาบิอุตาบิอิน ที่ท่านเราะสูล T ได้ยืนยันถึงความประเสริฐของพวกเขา ดังหะดีษที่ได้รายงานจากอิมรอน อิบน์ สุชชอยน์ ท่านเราะสูล T ได้กล่าวไว้ว่า

¹ (())

ความว่า “ มนุษย์ที่ดีที่สุด คือ (มนุษย์ที่มีชีวิตอยู่ใน) ศตวรรษ
ของฉัน หลังจากนั้นบรรดาผู้ที่ต่อจากเขา (ศตวรรษต่อจากนั้น)
หลังจากนั้นบรรดาผู้ที่ต่อจากเขา (ศตวรรษต่อจากนั้น) ”

ดังนั้น ความประเสริฐของ 3 ศตวรรษนี้สมควรอย่างยิ่งที่จะเจริญรอยตามและเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะศตวรรษแรกของอิสลามนั้นเป็นช่วงเวลาแห่งการประทานวะหฺยูและศตวรรษต่อจากนั้นก็เปรียบเสมือนช่วงเวลาแห่งความบริสุทธิ์ผุดผ่องของวะหฺยู ก่อนที่จะถึงช่วงเวลาแห่งความเสื่อมเสียจากอิทธิพลของการผสมผสานอารยธรรม วัฒนธรรมประเพณีกับชาติอื่นๆที่เข้ารับนับถืออิสลาม การแผ่ขยายของกลุ่มหรือแนวคิดต่าง ๆ และการอุตริกรรมที่อุบัติขึ้นในศาสนาอย่างกว้างขวาง

บรรดาผู้ที่มีชีวิตอยู่ในช่วง 3 ศตวรรษแรกนี้ถือว่าเป็นประชาชาติที่ดีเลิศ เป็นมนุษย์ที่ประเสริฐหลังจากบรรดานบีและเราะสูลทั้งหลาย ซึ่งประชาชาติที่ดีเลิศนี้จะรวมถึงบรรดาผู้รักษาสัจจะ บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในหนทางของอัลลอฮ์ บรรดาผู้ปฏิบัติตนในการทำงานที่ดีและบรรดาผู้นำศาสนาที่มุสลิมทุกคนต่างให้การยอมรับอย่างเอกฉันท์ถึงการได้รับทางนำแห่งสัจธรรมที่เที่ยงตรงและวิชาความรู้ที่ชัดเจนต่อแก่ อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอาน ว่า

¹ บันทึกโดยAl-Bukha>ri@ , 2000 : 2652 , 3651 , 6429 , 6658 .

﴿ وَالسَّابِقُونَ الْأَوْلَىٰ أُولَٰئِكَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ
بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾

(100 :)

ความว่า “ บรรดาบรรพชนรุ่นแรกในหมู่ผู้อพยพ (ชาวเมฮาญีรีน จากมักกะฮ์) และในหมู่ผู้ให้ความช่วยเหลือ (ชาวอันศ็อรจาก มะดีนะฮ์) และบรรดาผู้ดำเนินตามพวกเขาด้วยการทำดีนั้น อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยในพวกเขา และพวกเขาก็พอใจใน พระองค์ด้วย และพระองค์ทรงเตรียมไว้ให้พวกเขาแล้ว ซึ่ง บรรดาสวนสวรรค์ที่มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่านอยู่เบื้องล่าง พวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอดกาล นั่นคือชัยชนะอันใหญ่หลวง ”

(อัลเตาบะฮ์:100)

ท่าน Abdullah Ibn Mas ‘u<d Z (Ibn Abd al-Bar : n.d. : 2/119) กล่าวว่า “ ใครก็ตามที่จะยึดถือแบบอย่าง จงยึดถือแบบอย่างของผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว ... พวกเขาคือบรรดา เสาะหาบะฮ์ของเราเราะฮูล T ผู้ที่มีจิตใจอันประเสริฐเป็นแก่นแท้ ปราศจากลักษณะอันไม่พึง ประสงค์ใดๆทั้งสิ้น เป็นชนที่อัลลอฮ์ทรงคัดสรรเป็นพิเศษเพื่อเป็นผู้เคียงข้างท่าน เราะฮูล T ในการยื่นหยัดเพื่อศาสนา แท้จริงพวกเขาเป็นผู้ที่ได้รับทางนำที่เที่ยงตรง ”

Al-Sha>fi ‘i@y ¹ (Abu< al-Yazi@d al- ‘Ajmi@ , Majallat al-buhu<th al-Isla<mi@yat, No 15 : 1406 H) ได้กล่าวไว้ว่า “ พวกเขาอยู่เหนือพวกเราในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะ เป็นวิชาความรู้ สติปัญญา ศาสนา ความสูงส่ง และทุกชั้นตอนที่จะนำไปสู่การได้รับวิชา ความรู้หรือทางนำแห่งสัจธรรม และความคิดเห็นของพวกเขาต่อพวกเรา ย่อมดีกว่าความ คิดเห็นของพวกเราต่อพวกเราด้วยกันเอง ”

¹ มีชื่อเต็มว่า Muhammad Ibn Idri@s al-Shafi ‘i@y เกิดเมื่อปี ส.ศ. 150 ที่ฉนวนกาซา ประเทศปาเลสไตน์ ย้ายไปอาศัย อยู่ที่เมืองมักกะฮ์เมื่ออายุ 2 ปี เป็นผู้ก่อตั้งมัสยิด ซาฟิฮีย์ เสียชีวิตเมื่อวันที่ 30 เดือนระฮูบปี ส.ศ. 204 หนังสือที่สำคัญของท่านคือ al-Um เป็นหนังสือที่เกี่ยวกับศาสตร์ด้านฟิกฮ์ และหนังสืออีกเล่มที่สำคัญของท่านคือ al-Risa<lat

ดังนั้น การขนานนามพวกเขาว่า al-Salaf al-Sa<leh (บรรพชนที่ดีเลิศ) เป็นหนึ่งนามที่ได้รับการขนานนามจากท่านเราะสูล T ดังเช่นที่ท่านเราะสูล T ขนานนามพวกเขาอีกเช่นกันว่า Ahl al-Sunnat wa al-Jama<'at เพราะว่า พวกเขาเป็นผู้ที่ร่วมตัวกันในการยึดถือ อัลกุรอานและอัลหะดีษ พวกเขาเหล่านั้นประกอบด้วย เศาะหาบะฮฺ ตาบิอิน ตาบิอิตาบิอิน อัดบาอิตาบิอิตาบิอิน และบรรดาผู้นำที่ได้รับทางนำที่เที่ยงตรง อีกทั้งผู้ที่เจริญรอยตามพวกเขาทางด้านคำพูด การปฏิบัติ การยึดหลักศรัทธา จวบจนถึงวันกิยามะฮฺ (Al-Uthaimi@n , 1409 : 53)

Ibn Taymiyat (n.d. : 3/157) กล่าวว่า “ การขนานนามว่า Ahl al-Sunnat wa al-Jama<'at เพราะ ญะมาอะฮฺคือการรวมตัวกันตรงข้ามกับคำว่าแตกแยก ”

บางครั้งมีการเรียกขานว่า Ahl al-Sunnat โดยไม่มีคำว่า al-Jama<'at ต่อท้าย เพราะพวกเขาเป็นผู้ปฏิบัติตาม al-Sunnat อย่างเคร่งครัดและหลีกเลี่ยงจากการอุตริกรรมทั้งปวง

บางครั้งก็จะเรียกพวกเขาว่า Ahl al-H}adi@th หรือ Ahl al-A@tha<r เพราะพวกเขาให้ความสำคัญกับหะดีษของท่านเราะสูล T ในทุกๆด้าน และเจริญรอยตามสังฆกรรมทั้งที่แจ้งและที่ลับ (Na<s}ir al-‘Aql , n.d. : 15) อีกทั้งศึกษาค้นคว้า แยกแยะ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหะดีษของเศาะหาบะฮฺที่ไม่บิดเบือนไปจากหะดีษของท่านเราะสูล T

Al-Sha>fi'i@y (al-Shahrustani@y , 1980 : 2/46) ได้กล่าวว่า “ เมื่อใดที่คุณยึดถือแนวทางของฉัน แล้วคุณได้พบกับหะดีษต่างจากแนวทางนี้ ฟังรู้เถิดว่า หะดีษบทนั้นแหละคือแนวทางของฉัน ”

บางครั้งก็ถูกขนานนามว่า Ahl al-Ittiba<' (บรรดาผู้ปฏิบัติตาม) เพราะแนวทางของพวกเขาคือการเจริญรอยตามสุนนะฮฺของท่านเราะสูล T และบรรดาบรรพชนรุ่นแรกจากชาวมุฮัมมัดรีนและชาวอันศ็อรที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งเสียของท่านเราะสูล T ที่ได้กล่าวไว้ว่า

))

¹((

ความว่า “ ดั่งนั้น พวกเจ้าจงยืนหยัดด้วยสุนนะฮฺ (แนวทาง) ของฉัน และสุนนะฮฺของบรรดาคุลาฟาอ์รรอชีดีนที่ได้รับทางนำหลังจากฉัน จงยึดเหนี่ยวมันด้วยฟันกรามและจงกำมันให้แน่น และพวกเจ้าจงระมัดระวังสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่ ๆ แท้จริงสิ่งที่สร้างขึ้นใหม่นั้นเป็นการอูตริ และสิ่งที่อูตริทั้งหลายนั้นเป็นสิ่งที่หลงทาง “

บางครั้งถูกขนานนามว่า al-Ta<'ifat al-Mansu<rat (กลุ่มคนที่ได้รับความช่วยเหลือ) คือกลุ่มคนที่ยืนหยัดอยู่บนแนวทางอิสลามด้วยความรู้ การปฏิบัติ และการเสียสละในหนทางของอัลลอฮฺ ﷻ ดังที่ท่านเราะสูล T ได้กล่าวไว้ว่า

))

²((

ความว่า “ ย่อมมีชนกลุ่มหนึ่งจากบรรดาประชาชาติของฉันซึ่งแสดงออกในการยืนหยัดบนสัจธรรม พวกเขาจะไม่ถูกทำร้ายโดยการปองร้ายจากบรรดาผู้อธรรมทั้งหลาย จวบจนพระประสงค์แห่งอัลลอฮฺ ได้มาถึง และพวกเขาก็ได้ออยู่ในสภาพเช่นนั้น”

บางครั้งถูกขนานนามว่า al-Firqat al-Na<jiat (กลุ่มคนที่รอดพ้น) คือ กลุ่มคนที่รอดพ้นจากไฟนรก เนื่องจากยืนหยัดบนทางนำของท่านเราะสูล T และแนวทางของบรรดาเศาะหาบะฮฺ ﷺ ดังหะดีษที่ท่านเราะสูล T ได้กล่าวไว้ว่า

¹ Abu< daud , 2000 :4607

² Al-Bukha>ri@ , 2000 : 3640, 7311 , 7459 , 7460 . Muslm 1999 : 4927 ส่วนานนี้ เป็นของ Muslm .

))

:

1 ((" " :

ความว่า “ และแท้จริงบনীสิรอฮ์ลได้แตกออกเป็น 72 กลุ่ม และประชาชาติของฉันทันจะมีการแตกออกเป็น 73 กลุ่ม ทุกกลุ่มล้วน (ต้องตก)อยู่ในนรก ยกเว้นกลุ่มเดียวเท่านั้น เขาได้ถามต่อว่า “แล้วใครละคือกลุ่มเดียวที่เท่านั้น ไร่ท่านเราะสุล ” ท่าน(เราะสุล)ตอบว่า “ คือสิ่งที่ฉันได้ดำเนินการและเสาะหาหะชะฮะฮ์ของฉันทัน(ซึ่งได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ฉันได้ดำเนินการ) ”

Bakr Abu< Zaid (1413 H : 4) ได้กล่าวถึงการขนานนามต่างๆต่อชาวสะลัฟว่า “ แท้จริงแล้ว การขนานนามพวกเขาเป็นสิ่งที่ชัดเจนถูกต้องด้วยสุนนะฮ์ เพราะพวกเขาต้องเผชิญกับแนวทางของกลุ่มชนที่หลงผิด และต้องต่อต้านกับนักอูตริกรรมในศาสนา เพื่อให้แยกแยะออกจากกัน อีกทั้งให้ห่างจากการคลุกคลีกับพวกเขา ยามใดที่มีการอูตริเกิดขึ้นในศาสนาก็สามารถแจกแจงได้ด้วยสุนนะฮ์ เมื่อใดมีการระดมความคิดเพื่อตัดสิ้นใจ ก็สามารถแจกแจงได้ด้วยหะดีษของท่านเราะสุล T และด้วยเคาะบ์ร (คำพูดและการกระทำ) ของบรรดาเศาะหาบะฮ์ ﷺ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดความวุ่นวายในสังคมก็สามารถแจกแจงได้ด้วยทางนำของชาวสะลัฟ ”

ดังนั้น คำว่า “ สะลัฟ ” จึงเป็นการขนานนามสำหรับการสรรเสริญคุณลักษณะที่ดึงมาจากบรรดาเศาะหาบะฮ์ ตาบีอิน และตาบีอุตาบีอิน อีกทั้งผู้เจริญรอยตามพวกเขาจากบรรดาผู้นำ อุลามาอู ที่ประชาชาติอิสลามให้การยอมรับเป็นเอกฉันท์ว่าเป็นผู้นำที่มีเกียรติสูงส่งในศาสนาพร้อมกับบรรพชนรุ่นหลังที่ได้สืบทอดความดีนั้นต่อเนื่องกันไปด้วยความภาคภูมิใจ อาทิ บรรดาเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่ อับบักกร อุมัร อุษมาน อลี อีกทั้งนักหะดีษทั้งหลาย เช่น ชุฟยาน อิบน์อุยัยนะฮ์ ชุฟยาน อิบน์ อัลเซารียฺ ลัยษฺ อิบน์ ชะด. อับดุลลอฮ์ อิบน์ อัลมุบารอก อิบรอฮีม อันนะเคาะอีย์ อัลบุคอรียฺ มุสลิม และบรรดาอิหม่ามทั้งสี่ คือ ฮัมบาลีย์ ฮะนะฟียฺ มาลิกีย์ และชาฟีอีย์ ยกเว้นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นนักอูตริกรรม หรือผู้ที่รู้จักในนามที่ไม่ดี

¹ บันทึกโดยAl- Tirmidhi@ 2001 : 2641 . ท่านอูอิฮาได้กล่าว หะดีษหะซันเจาะริบ ถูกอธิบายโดยที่พวกเราไม่รู้ นอกจากสำนวนนี้เท่านั้น

ทั้งหลาย เช่น ซืออะฮฺ เคาะวาริจญ์ รอฟีฎะฮฺ ญะบะรียะฮฺ มุอตาซีละฮฺ ญะฮฺมียะฮฺ¹ และกลุ่มชนที่หลงผิดทั้งปวง (al-Safa<rini@y ,1991 : 1/20)

จากคำอธิบายข้างต้น ซึ่งให้เห็นคำว่า “ สะลัฟ ” นั้น ถึงแม้ว่าจะเป็นการเจาะจงถึงประชาชาติในยุคสามศตวรรษแรกของประวัติศาสตร์อิสลามดังที่กล่าวถึงในหะดีษแล้วยังได้รวมถึงผู้ที่ดำเนินตามแนวทางนี้ โดยไม่ยึดติดกับระยะเวลา โดยพวกเขาได้ปฏิบัติตามอัลกุรอานและอัลหะดีษอย่างเคร่งครัดทั้งตัวบทและเจตนารมณ์ ส่วนผู้ใดที่ปฏิเสธแนวทางของอัลกุรอานและอัลหะดีษ พวกเขาก็ไม่ใช่ชาวสะลัฟ ถึงแม้ว่าจะมีชีวิตอยู่ในยุคของเศาะหาบะฮฺหรือตาบิอินก็ตาม

ดังนั้น การยึดถือระยะเวลาใช้ว่าสามารถนำมาเป็นบรรทัดฐานในการอธิบายคุณลักษณะของกลุ่มชนว่าเป็นชาวสะลัฟได้ หากแนวปฏิบัติของพวกเขาไม่สอดคล้องกับความประสงค์ของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะมีชีวิตอยู่ร่วมสมัยกับบรรดาเศาะหาบะฮฺหรือตาบิอิน ก็ถือว่าไม่ใช่ชาวสะลัฟ ส่วนผู้ใดที่ยึดแนวทางอัลกุรอานและอัลหะดีษ เจริญรอยตามอย่างลึกซึ้งซึ่งตามแนวทางของเศาะหาบะฮฺและตาบิอินด้วยความเข้าใจ อีกทั้งนำสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้อง ถึงแม้ว่าจะมีชีวิตอยู่ในศตวรรษหลังจากสามศตวรรษแรกก็ถือว่าเป็นชาวสะลัฟด้วยเช่นกัน

2.3 แนวทางสะลัฟในการอะฮฺวะฮฺ

แนวทางสะลัฟมีจุดยืนที่ชัดเจนและแตกต่างออกไปจากแนวทาง หรือกลุ่มอื่นๆ ในหลายประการ ประกอบด้วย

2.3.1 การใช้ตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นหลักฐานในการอ้างอิง

การใช้ตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นหลักฐานในการอ้างอิงนั้นเป็นกฎที่สำคัญที่สุดของสะลัฟ ซึ่งบรรดาอุลามาอฺสะลัฟทั้งในอดีตและปัจจุบันต่างก็ยึดตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นหลักฐานในการอ้างอิงทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นหลักศรัทธาหลักปฏิบัติ จรรยาบรรณ และด้านอื่นๆ โดยทั่วไป ทั้งนี้ อัลกุรอานและอัลหะดีษคืออะฮฺวะฮฺ

¹ กลุ่มต่างๆเหล่านี้ เป็นที่รู้จักกันในนามกลุ่ม (Firqah) ที่ขัดแย้งกับแนวทางอะฮฺลุลสุนนะฮฺ วัลญะมาอะฮฺ

ที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ซึ่งมีความมหัศจรรย์อยู่ในตัวของมันเองเหนือหลักการของมนุษย์ ดังนี้ (Al-Qausi@y , 2002 : 357) คือ

- 2.3.1.1 บริสุทธิ์จากความผิดพลาดและเบี่ยงเบนในศาสนา
- 2.3.1.2 เป็นหลักฐานอันครอบคลุมทุกด้านที่เป็นพิศเราะฮ์ของมนุษย์
- 2.3.1.3 ครอบคลุมถึงการชี้แนะและการคะอะฮ์ด้วยการวิธีที่ดี มีความอ่อนโยน นุ่มนวล ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นวิธีการคะอะฮ์เพื่อให้มวลมนุษยชาติยอมรับสัจธรรมและยอมจำนนได้เป็นอย่างดี
- 2.3.1.4 เชิญชวนมนุษยชาติสู่แนวทางอิสลามด้วยวิธีที่เที่ยงตรงและชัดเจน สามารถยอมรับได้ด้วยความคิดที่สมบูรณ์และความรู้สึกที่บริสุทธิ์
- 2.3.1.5 ยืนหยัดด้วยหลักฐานที่สะอาดบริสุทธิ์ พร้อมกับปฏิเสธคำครหา และโต้แย้งกันด้วยวิธีที่เหมาะสม
- 2.3.1.6 การศรัทธาที่ยืนหยัดบน 2 แนวทาง คือ การลบล้างความเชื่อที่มวงมายไร้สาระ และสร้างความศรัทธาที่บริสุทธิ์และเที่ยงตรง

การอ้างด้วยตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษของชาวสะลัฟเกิดจากหลักการ 3 ประการ (Al-Qausi@y , 2002 : 357 – 358) คือ

- 1) อีหม่ามที่แน่วแน่ต่อตัวบทอัลกุรอานและตัวบทอัลหะดีษที่สะอาดบริสุทธิ์ เชื่อมั่นว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่มาจากท่านเราะฮ์ตุล T เป็นความจริงไร้ข้อครหาต่าง ๆ สิ่งที่ขัดแย้งและผิดเพี้ยนไปนั้นเป็นสิ่งมดเท็จ
- 2) ยึดหลักการตอบรับโดยตรงจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ ซึ่งทั้งสองนั้นเป็นแหล่งอ้างอิงที่เป็นสัจธรรมทั้งในด้านอะกีดะฮ์ หลักชะรีอะฮ์ การอิบาดะฮ์ การมูอามาละฮ์ และจรรยา มารยาท
- 3) เชื่อมั่นถึงความสมบูรณ์ของอัลอิสลามในทุก ๆ ด้าน ทั้งอัลกุรอานและอัลหะดีษได้อธิบายทุกอย่างไว้อย่างกระจ่างชัดและสมบูรณ์ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ﴾

(3 :)

ความว่า “ วันนี้ ข้าได้ให้สมบรูณ์แก่พวกเจ้าแล้วซึ่งศาสนาของพวกเจ้า และข้าได้ให้ครบถ้วนแก่พวกเจ้าแล้ว ซึ่งความกรุณาเมตตาของข้า และข้าได้เลือกอิสลามให้เป็นศาสนาแก่พวกเจ้าแล้ว ”

(อัลมาอิดะฮฺ : 3)

2.3.2 การยึดหลักความเข้าใจของบรรดาเศาะหาบะฮฺ ตาบิอีน และบรรดาอุลามาอฺร่วมสมัยที่ยึดมั่นตามแนวทางสะลัฟ

การกลับสู่แนวทางของบรรดาเศาะหาบะฮฺ ตาบิอีน ตาบิอิตาบิอีนในการยึดปฏิบัติคำสอนของอิสลามนั้นเป็นกฎเกณฑ์ที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง การรับอิทธิพลจากคำพูดคำชี้แนะในการปฏิบัติเรื่องศาสนาทั้งหมดนั้น เมื่อมีข้อขัดแย้งกับแนวคิดอื่นๆ บรรดาชาวสะลัฟ ก็จะโต้แย้งและอ้างอิงด้วยการเชิญชวนกลับสู่สามศตวรรษแรกของอิสลาม ทั้งในด้านคำพูด ข้อชี้แนะต่างๆ ทั้งนี้ เพราะมีความเห็นว่าประชาชาติในสมัยสามศตวรรษแรกนั้นเป็นประชาชาติที่มีความซื่อสัตย์และเปี่ยมไปด้วยความรู้ความเข้าใจถึงเจตนารมณ์ของอัลกุรอานและอัลหะดีษได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากรายงานของ Ibn Mas‘ud (Abd al-rahman ibn Muhammad , n.d. : 13/ 364-365) ที่กล่าวว่า “ ขอสาบานด้วยอัลลอฮฺ ที่ไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากพระองค์ ไม่มีอายะฮฺใดในอัลกุรอานเว้นแต่ฉันสามารถรู้ว่าถูกประทานลงมาเพราะใคร ถูกประทานลงที่ไหน และถ้าหากฉันรู้ว่าสถานที่ใดมีผู้รู้ดีกว่าฉันในเรื่องอัลกุรอาน แน่แท้ฉันย่อมหาพาหนะเพื่อไปเจอเขาผู้นั้น ” และท่านได้กล่าวอีกว่า “ ผู้คนในหมู่ชนพวกเรา เมื่อเรียนรู้อัลกุรอานสิบอายะฮฺ เขาก็จะไม่ศึกษาเพิ่มจนกว่าเขาจะศึกษาถึงความหมาย พร้อมปฏิบัติตามอายะฮฺนั้นๆ ” ท่านได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “ ผู้ที่อรรถาธิบายอัลกุรอานที่ดีที่สุด คือ อิบน์อับบาส ”

นอกจากนี้ Al-Shafi‘i (Ibn al-Qaiyim , 1973 : 2/205) ยังได้ให้ความกระจ่างถึงความจำเป็นในการปฏิบัติตามทัศนะของสะลัฟว่า “ ทัศนะของพวกเขา (เศาะหาบะฮฺและตาบิอีน) ต่อพวกเรา ดีกว่าทัศนะของพวกเราต่อพวกเราเอง ”

บรรดาตาบิอีนที่ได้รับการสืบทอดความรู้จากเศาะหาบะฮฺในเรื่องต่างๆ ก็เหมือนกับบรรดาเศาะหาบะฮฺได้รับการสืบทอดความรู้จากท่านเราะสูล ﷺ โดยตรง ดังตัวอย่าง

การรับสืบทอดของท่านมุญาฮิด อิบน์ ญะบَّر ท่านได้อ่านอัลกุรอานต่อหน้าท่านอิบนุอับบาส 3 จบ โดยท่านได้หยุดอ่านที่ทุกๆอายะฮ์พร้อมตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับอายะฮ์นั้นๆ (Abd al-Rahman ibn Muhammad , n.d. : 13/ 369)

จากนั้นบรรดาตาบิอูตาบิอิน ซึ่งได้รับสืบทอดความรู้จากบรรดาตาบิอิน ก็เหมือนกับที่บรรดาตาบิอินได้รับสืบทอดความรู้จากเศาะหะบะฮ์รุ่นก่อนๆจนถึงท่านเราะฮ์ลุล T

Ibn Taimiyat (Abd al-Rahman ibn Muhammad , n.d. : 13/ 368 – 109) ได้กล่าวว่า “ เมื่อใดที่ไม่มีการอธิบายที่ชัดเจนในอัลกุรอาน อัลหะดีษ หรือจากบรรดาเศาะหะบะฮ์ อุลาม่าส่วนใหญ่จึงกลับสู่คำพูดของตาบิอิน เช่น มุญาฮิด อิบน์ ญะบَّر ซึ่งท่านคือผู้หนึ่งที่เชี่ยวชาญในการอธิบายอัลกุรอาน และตาบิอินท่านอื่นๆอีกหลายท่านในบรรดาตาบิอิน ตาบิอูตาบิอิน และอับบาอูตาบอูตาบิอิน ”

2.3.3 การยึดอัลกุรอานและอัลหะดีษ เป็นบรรทัดฐานในการตอบรับหรือปฏิเสธสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

แนวทางสะลัฟยึดอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นบรรทัดฐานในการตอบรับหรือปฏิเสธคำพูด การปฏิบัติ และหลักศรัทธาต่างๆ อีกทั้งยึดทั้งสองเป็นตัวชี้วัดข้อเท็จจริงจากคำพูด ทัศนนะ ความคิดของมนุษย์ ชาวสะลัฟจะตอบรับต่อสิ่งที่สอดคล้องกับอัลกุรอานและอัลหะดีษ และปฏิเสธสิ่งที่ขัดแย้งกับหลักฐานทั้งสองแหล่ง

Maalik (Ibn Abd al-Bar al-Andalusii , n.d. : 2/39) ได้กล่าวว่า “ ฉันเป็นมนุษย์คนหนึ่ง ย่อมมีทั้งผิดและถูกในตัวเอง ดังนั้นจงไตร่ตรองสิ่งที่จะรับจากฉัน ถ้าหากมันสอดคล้องกับอัลกุรอานและอัลหะดีษ ก็จงยึดมันไว้ แต่ถ้าหากมันเบี่ยงเบนไปจากทั้งสองก็จงละทิ้งมันเสีย ”

Al-Asbahani (1990 : 2/224) ได้กล่าวว่า “ และบรรดาผู้ที่ยืนหยัดบนสัจธรรมนั้น ยึดอัลกุรอานและอัลหะดีษเป็นทางนำในการแสวงหาสัจธรรมแห่งศาสนา สิ่งใดที่เกิดจากความคิด พวกเขาก็จะนำมาเปรียบเทียบกับอัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์เสมอ ถ้าหากสิ่งนั้นสอดคล้องกับหลักฐานทั้งสองแหล่ง ก็จะถูกตอบรับ และพวกเขาจะขอบคุนต่ออัลลอฮ์ และถ้าหากไม่สอดคล้องต่อหลักฐานทั้งสองแหล่ง ความคิดนั้นก็ถูก

ปฏิเสธไป โดยพวกเขาจะยึดอัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์เป็นหลักแห่งทางนำ พร้อมทั้งทบทวนแนวคิดของตัวเอง”

2.3.4 การปฏิเสธการขัดแย้งระหว่างหลักฐานด้วยกัน

บรรดาชาวสะลัฟจะยึดกฎที่ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มาจากท่านเราะสูล T แน่นอนอัลลอฮ์ ﷻ ทรงเป็นผู้ประทานมายังท่าน และทุกสิ่งทุกอย่างที่ท่านเราะสูล T สั่งใช้ให้ปฏิบัติหรือให้ละทิ้ง เช่นกันสิ่งนั้นย่อมมาจากอัลลอฮ์ ﷻ ดังนั้นเป็นไปได้ที่ท่านเราะสูล T จะพูดหรือบอกสิ่งที่ขัดแย้งกันหรือตรงกันข้ามกับสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานลงมา

อัลกุรอานเองย่อมเป็นไปได้ที่จะมีความขัดแย้งระหว่างอายะฮ์ด้วยกันเอง เช่น มีการสั่งใช้ให้ปฏิบัติในอีกอายะฮ์หนึ่ง และสั่งห้ามในอีกอายะฮ์หนึ่ง และเช่นกันย่อมไม่เกิดขึ้นในอัลหะดีษหรือสุนนะฮ์ของท่านเราะสูล T เพราะเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานลงมาเช่นเดียวกัน และระหว่างอัลกุรอานและอัลหะดีษย่อมไม่มีความขัดแย้งเช่นเดียวกัน โดยทุกสิ่งทุกอย่างที่มาจากท่านเราะสูล T ล้วนมาจากอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۗ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۗ ﴾

(4-3 :)

ความว่า “ และเขา (มุฮัมมัด) มิได้พูดตามอารมณ์ สิ่ง (ที่เขาพูด) นั้น มิใช่อื่นใดนอกจากเป็นวะฮยูที่ถูกประทานลงมา ”

(อันนัจมี : 3-4)

อัลลอฮ์ได้ทรงยืนยันถึงคุณลักษณะพิเศษของอัลกุรอานว่า อายะฮ์ทั้งหมดที่มีอยู่ในอัลกุรอานล้วนสอดคล้องกัน อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอาน ว่า

﴿ اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِي ۖ ﴾

(23 :)

ความว่า “ อัลลอฮ์ได้ทรงประทานคำกล่าวที่ดียิ่งลงมา เป็นคัมภีร์
คล่องจองกันกล่าวซ้ำกัน ”

(อีซซุมร์ : 23)

อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ว่าในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴾

(82 :)

ความว่า “ และหากว่าอัลกุรอานมาจากผู้ที่ไม่ใช่อัลลอฮ์แล้ว
แน่นอนพวกเขาก็จะพบว่าในนั้นมีความขัดแย้งกันมากมาย ”

(อันนิซาอ์ : 82)

Al-Sha<tibi@y (n.d.: 4/294) กล่าวว่า “ หลักฐานชะรีอะฮ์ย่อมไม่ขัดแย้งใน
ตัวบทด้วยกัน ฉะนั้น ไม่มีสองหลักฐานที่บรรดาอุลามาอุมิมติถึงความขัดแย้งระหว่างกันที่
จำเป็นต้องลงมติบนประเด็นความขัดแย้งนั้น ”

สาเหตุที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวบทด้วยกันในมุมมองของชาวสะลัฟ

2.3.4.1 ความขัดแย้งเกิดจากความเข้าใจและทัศนะของบรรดามุัจตะฮิด (นัก
วินิจฉัย) ที่มีความจำกัดในด้านความรู้ ความเข้าใจ และมุมมองที่มีต่อบทต่างกัน ทั้งในด้าน
ความหมายที่เป็นอุมุม (ทั่วไป) และด้านคุสูส (เฉพาะ) ด้านอิตลาหฺ(คำโคดคือคำที่ไม่มี
ลักษณะนามหรืออาการนามมาควบคู่) และตักยิด (คำที่มาควบลักษณะนามหรืออาการนาม)
หรือในด้านการเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อภาษาอาหรับทางด้านไวยากรณ์หรือรับต่างๆ เป็นต้น

2.3.4.2 ความขัดแย้งเกิดจากการฟังหะดีษของท่านเราะสูด T มาผิดๆ ด้วย
การสร้างหะดีษขึ้นมาเอง หรือรับจากผู้รายงานหะดีษที่เป็นเท็จหรือผู้รายงานที่อ่อนด้านการ
ท่องจำ เป็นต้น

2.3.4.3 ความขัดแย้งเกิดจากการใช้วิธีการบอกเล่าหะดีษของบรรดาเศาะ
หาบะฮ์จาก เราะสูด T ที่ต่างกัน บางคนรายงานหะดีษโดยอ้างตัวบท บางคนรายงานโดยอ้าง
ความหมาย และอีกบางคนรายงานโดยยึดทั้งตัวบทหะดีษและโดยความหมาย

2.3.4.4 ความขัดแย้งเกิดจากการยกเลิกหลักฐาน (นัสค) ในบางบทบัญญัติ
โดยไม่เป็นที่รับรู้ของบางอุลามาอู (al-Qausi@y , Mufrih ibn Sulaima>n. 2002 : 382 – 383)

2.3.5 การให้ความสำคัญต่อหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษก่อนหลักฐานทางสติปัญญา

เป็นสิ่งที่ยอมรับกัน โดยกว้างขวางของบรรดาชาวสะลัฟ ในการนำหลักฐานที่ว่าด้วยอัลกุรอานและอัลหะดีษมาเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติเหนือหลักฐานอื่นๆ ที่มาจากความคิดทางสติปัญญา ชาวสะลัฟจะยกหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษพร้อมกับคัดลอกตามด้วยสติปัญญา ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ด้วยสาเหตุดังนี้

2.3.5.1 เนื่องจากอัลกุรอานถูกประทานลงมาเพื่อเชิญชวนมนุษยชาติกลับสู่อัลอิสลาม เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ว่า

﴿ فَإِن تَنَزَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴾

(59 :)

ความว่า “ แต่ถ้าพวกเจ้าขัดแย้งกันใดสิ่งใด ก็จงนำสิ่งนั้นกลับไปยังอัลลอฮ์ และเราะสูล หากพวกเจ้าศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันกิยามะฮ์ นั้นแหละเป็นสิ่งที่ดียิ่ง และเป็นการกลับไปที่สวยงามยิ่ง ”

(อันนิซาอู : 59)

2.3.5.2 สติปัญญาข่มสอดคล้องกับบทบัญญัติอัลกุรอานและอัลหะดีษ แต่ไม่จำเป็นที่บทบัญญัติต้องสอดคล้องกับสติปัญญาเสมอไป

2.3.5.3 สติปัญญาต้องยอมรับจากสิ่งที่ได้ยืนยันและจำเป็นต้องตอบรับทุกอย่างที่ท่านเราะสูล T ได้บอกกล่าวไว้

2.3.5.4 การให้ความสำคัญต่อสติปัญญาและอารมณ์เหนืออะหฺยุนั้นเป็นวิธีการของไซตอนมารร้ายที่ใช้ปัญญาและความหยิ่งโสในการโต้แย้งกับอัลลอฮ์ ﷻ กรณีอิบลีสรับคำสั่งจากอัลลอฮ์ ﷻ ให้สุญูด (ก้มกราบ) ต่อนบีอาดัม

2.3.5.5 การกลับสู่หลักชะรีอะฮ์ก่อให้เกิดการรวมตัวของประชาชาติ เพื่อปฏิบัติในสิ่งเดียวกัน แต่หากเชิญชวนสู่การใช้ทัศนคติทางสติปัญญาเหนือหลักชะรีอะฮ์นั้น

แน่นอนย่อมไม่สามารถที่จะก่อให้เกิดการรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวของประชาชาติได้ เพราะมนุษย์นั้นมีความแตกต่าง และหลากหลายในการใช้สติปัญญา และมีทักษะ หรือมุมมองอย่างแน่นอน

2.3.5.6 การยึดสติปัญญาเป็นหลักนั้น เหมือนกับการยึดว่า การที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ส่งเราะสูล **T** มานั้น เปล่าประโยชน์และไร้จุดประสงค์ (Al-Qausi@y , 2002 : 384 – 386)

แต่กระนั้น ก็เชื่อว่าบรรดาชาวสะลัฟไม่ได้ให้ความสำคัญกับการใช้สติปัญญา หรือปฏิเสธความสำคัญนั้น ในทางกลับกันบรรดาชาวสะลัฟได้ยกย่องและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในการทำความเข้าใจถึงแก่นแท้ของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ต้องใช้สติปัญญาที่เฉียบแหลม เพียงแต่พวกเขาปฏิเสธสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวบทอัลกุรอาน อัลหะดีษ และสติปัญญาเท่านั้น

2.3.6 การปฏิเสธการตะวิลด้านคำพูด

การตะวิลด้านคำพูด คือการตีความของนักตรรกวิทยาต่อหลักฐานบทบัญญัติที่ว่าด้วยอัลกุรอานและอัลหะดีษ (Al-Qausi@y , 2002 : 392)

กฎพื้นฐานของแนวทางตรรกศาสตร์คือ การให้ความสำคัญและความพิเศษต่อสติปัญญามากกว่าหลักฐานจากอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยการยึดสติปัญญาเป็นพื้นฐานหลักในการเรียนรู้เรื่องหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ ดังนั้นสังขรณ์ของพวกเขา คือ สิ่งที่สามารถคำนวณได้ ลงมติได้ด้วยสติปัญญา และสัมผัสได้ด้วยอวัยวะร่างกาย ถ้าหากสิ่งใดขัดแย้งกับหลักฐานอัลกุรอานและอัลหะดีษ พวกเขาก็พยายามเบี่ยงเบนหลักฐานจากความหมายเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับมติของสติปัญญานั้นๆ (al-Qausi@y , 2002 : 392)

จากความแตกต่างที่ชัดเจนนี้ บรรดาชาวสะลัฟได้ปฏิเสธการตะวิลมัชมุม (การตีความที่น่าตำหนิ) เพราะทำให้เกิดข้อเท็จจริงและหันเหความหมายเดิมของอัลกุรอานและอัลหะดีษ ดังความเห็นของอูลามาอฺในเรื่องนี้ เช่น

Ibn Khuzaimat¹ (Ibn Qudamat , 1986 : 18) กล่าวว่า “ แท้จริงเรื่องของการกำหนดคิฟัต (คุณลักษณะ) ของอัลลอฮ์นั้น ต้องตรงและสอดคล้องกับการที่อัลกุรอานได้กำหนด คือการกำหนดที่บรรดาชนรุ่นหลังได้รับสืบทอดจากชนรุ่นก่อน และต่อเนื่องกันมาจวบจนปัจจุบัน อีกทั้งยืนอยู่บนความชัดเจนที่ปราศจากความเบี่ยงเบนหรือการปฏิเสธใดๆ

¹ มีชื่อเต็มว่า Muhammad bin IsHaq bin Khuzaimat รู้จักกันในนาม อิบน์คุซัยมะฮ์ มีอายุระหว่างปี ฮ.ศ.223 – 311

ทั้งสิ้น พร้อมกับศรัทธาอย่างแน่วแน่ต่อสิ่งที่ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยห่างไกลจากการตีความ การเทียบเคียง หรือการให้ความหมายคุณลักษณะที่เหมือนกับลักษณะของสรรพสิ่งต่าง ๆ ”

Ibn Qudāmat¹ (1986: 11) กล่าวว่า “และมัศฮับสะลัฟ คือ การศรัทธาต่อคุณลักษณะ และพระนามเฉพาะของอัลลอฮ์นั้นดังที่อัลลอฮ์ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานเอง หรือดังที่ท่านเราะฮ์อูลได้กล่าวไว้ในหะดีษ โดยไม่มีการตัดทอน และไม่ให้ความหมายหรือตีความที่นอกเหนือจากความหมายเดิม ”

จากคำกล่าวของอูลามาอูข้างต้น แสดงให้เห็นว่า บรรดาชาวสะลัฟปฏิบัติและต่อต้านการตีความของนักตรรกวิทยาที่มีต่ออัลกุรอานหรืออัลหะดีษ ดังตัวอย่างท่านอิหม่ามอะฮ์มัดที่ได้ต่อต้านกลุ่มญะฮ์มิยะฮ์และกลุ่มมูตะชีละฮ์ร่วมสมัย ที่บิดเบือนคำพูดและตีความคุณลักษณะของอัลลอฮ์จากความหมายเดิมในหนังสือของท่านชื่อ “ Al- Rad ‘Ala al-Jahmiat Wa al-Zana diqat ” (Al-Qausi@y . 2002 : 397)

อิหม่ามอัลบุกอริย์ก็ได้ต่อต้านกลุ่มญะฮ์มิยะฮ์และเกาะอะริยะฮ์ที่พยายามตีความความหมายอัลกุรอาน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดในมัซฮับของพวกเขา ในหนังสือชื่อ “ Khalqu Af ‘A al- ‘Iba d ” (Al-Qausi@y . 2002 : 397)

2.3.7 การปฏิเสธการขัดแย้งระหว่างวะหฺยูกับสติปัญญาหรือหลักอนุমান

แนวทางหลักของบรรดาสะลัฟ คือ การยึดถืออัลกุรอานและอัลหะดีษ ด้วยว่าทั้งสองนั้นไม่ขัดแย้งกับสติปัญญาที่สมบูรณ์ ทศนะ มุมมอง ความรู้สึก หรือหลักอนุมานที่ถูกต้อง และไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นมากไปกว่าอัลกุรอานและอัลหะดีษ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

¹ มีชื่อเต็มว่า ‘Abdullah bin Ahmad bin Muhammad bin Qudāmat ที่รู้จักในนาม อิบน์ญะฮ์มิยะฮ์ เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 541 เสียชีวิตเมื่อวันที่ 1 เดือนเชาวาล ปี ฮ.ศ. 620 ที่มะสก์ ประเทศอิรัก เป็นผู้สนับสนุนหลักของมัศฮับฮัมบาลีย์ โดยได้แต่งหนังสือชื่อ Al-Mughni@y และหนังสืออื่นๆอีกหลายเล่ม

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴾

(1 :)

ความว่า “ โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย พวกเจ้าอย่าได้ล้ำหน้า (ในการกระทำใดๆ) เมื่ออยู่ต่อหน้าอัลลอฮ์ และเราะสูลของพระองค์ พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮ์เถิด แท้จริงอัลลอฮ์นั้นเป็นผู้ทรงไต่ฝันผู้ทรงรอบรู้ ”

(อัลหุญรูด : 1)

ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าหลักเกณฑ์พื้นฐานในการยึดถือคืออัลกุรอานซึ่งเป็นทางนำสู่หนทางที่เที่ยงตรงทุกด้าน และท่านเราะสูล T คือผู้นำสารแห่งทางนำนั้นด้วยศาสนาที่แท้จริง และวะหฺยูย่อมไม่ขัดแย้งกับปัญหาที่ถูกต้อง หลักฐานที่สามารถยืนยันค้ำถ่วงข้างคั้นขอยกตัวอย่างในที่นี้เพียงบางส่วน ดังต่อไปนี้

‘Umar bin Abd al-‘Azi@z¹ (Al-Qairuwa<ni@y , 1982 : 117) ได้กล่าวว่า “ไม่มีสติปัญญาใดที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกับสุนนะฮฺของท่านเราะสูล T ได้ ”

Al-Sha<fi‘i@y (1968 : 2/193) ได้กล่าวว่า “ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ขัดกับคำสั่งของท่านเราะสูล T ถือว่าเป็นโมฆะ และไม่มีสติปัญญาใดมาเทียบเคียงได้ เพราะอัลลอฮ์ได้ทรงให้สิทธิการตัดสินด้วยคำพูดของท่านเราะสูล T แล้ว ” และท่านได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า “เมื่อใดที่พวกเจ้าได้พบในหนังสือของฉันมีสิ่งที่ยึดแย้งกับสุนนะฮฺของท่านเราะสูล T คั้งนั้นท่านจงยึดสุนนะฮฺเป็นหลัก และจงละทิ้งคำพูดของฉันทันที ” หรือ “ เมื่อพบว่าหะดีษนั้นเศาะหีหฺ คั้งนั้น จงขว้างปาคำพูดของฉันทันที ” (1968 : 2/ 285)

¹ มีชื่อเต็มว่า Umar bin Abd azi@z bin marwa@n Al-qurasi@y ที่รู้จักกันในนาม อะมีรอัลมุอฺมินีน เกิดเมื่อปี ฮ.ศ. 61 เสียชีวิตปี ฮ.ศ. 101 .

นิมัตต์ที่ใหญ่หลวงที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ทรงประทานแก่บรรดาสะลัฟและบรรดาอุลามาอรุ่นต่อ ๆ มา คือ ต่างก็ยึดมั่นอัลกุรอาน และอัลหะดีษอย่างแน่นแฟ้น เป็นแหล่งอ้างอิงในเรื่องหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติ จริยธรรม และอื่นๆ โดยมีใช้ที่ศนะส่วนตัว สติปัญญา หรือการอนุมานใดๆทั้งสิ้น

2.3.8 การรับและการปฏิบัติด้วยหะดีษ “อาหาด ”

หะดีษอาหาด คือ หะดีษที่รายงานโดยผู้รายงานที่ไม่ถึงระดับมุตะวาติร (Al-Suyuti, 1996 : 1/63) ซึ่งผู้รายงานนั้นต้องมีความยุติธรรม มีความจำเป็นเลิศ (Al-Sakhaawi, 1968 : 1/17) ด้วยสายรายงานที่ถึงท่านเราะสูล ﷺ และปราศจากข้อตำหนิต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อตำหนิต่อตัวบทหะดีษ หรือต่อผู้รายงานหะดีษ

Ibn Taimiyat (n.d. : 18/41) ได้กล่าวว่า “ และหะดีษอาหาดที่ถูกตอบรับนั้นในทัศนะอุลามาอส่วนใหญ่จากมัซฮับ อูษะนีพะสุ มาลิก อัชชาฟีอี และอะหฺมัดมีมติว่าจำเป็นต้องถือเป็นแหล่งแห่งความรู้ ”

Al-Shafi'i (1968 : 7/177) ได้กล่าวว่า “ เมื่อใดที่รายงานโดยผู้ที่ได้รับการไว้วางใจ (ยีเกาะฮฺ) จากผู้ที่มีคุณลักษณะเดียวกันจนถึงท่านเราะสูล ﷺ แน่แน่นอนว่าหะดีษนั้นมาจากท่านเราะสูล ﷺ จริง ”

เพื่อความกระจ่างยิ่งขึ้น บรรดาอุลามาอสะลัฟได้วางกฎพื้นฐานในการปฏิบัติและยึดเป็นหลักฐานด้วยหะดีษอาหาดในหลักชะรีอะฮฺ หลักศรัทธา และเรื่องศาสนาโดยทั่วไปนั้น ได้รับการยอมรับโดยบรรดาสะเอาบะฮฺ ตาบิอิน ตาบิอิตาบิอิน และบรรดาอุลามาอโดยทั่วไป ดังที่ Al-Khatib Al-Baghdadī (Abd al-Rahman ibn Muhammad, n.d. : 18/48) ได้กล่าวว่า “ และในการปฏิบัติด้วยหะดีษอาหาดนั้น เป็นการยอมรับของบรรดาตาบิอินและชนรุ่นหลังจากบรรดาฟุกอฮฺอู (นักนิติศาสตร์) ที่มีทัศนะต่างกันทั่วไปในโลกมุสลิมจนถึงสมัยปัจจุบัน โดยไม่มีผู้ใดปฏิเสธและคัดค้านต่อสิ่งดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การปฏิบัติด้วยหะดีษอาหาดเป็นสิ่งจำเป็น และถ้าหากมีอุลามาอท่านใดให้การปฏิเสธหรือคัดค้านต่อหะดีษใดหะดีษหนึ่ง ย่อมมีการบอกเล่าต่อกันมาจนถึงจุดขึ้นของมัซฮับนั้น ”

2.4 รูปแบบและวิธีการอะฮฺวะฮฺ

การละอวษะฮุ้ฮิสลามด้วยวิธีการต่างๆนั้นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักคาลัยทุกคน ที่จะต้องศึกษาถึงรูปแบบและวิธีการละอวษะฮุ้ที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับ เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่ได้วางไว้ ดังที่อัลลอสฮุ้ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอ่านว่า

﴿ قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعِيَ
وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴾

(108 :)

ความว่า “ จงกล่าวเถิด (โอ้มุฮัมมัด) นี้คือแนวทางของฉัน ฉันเรียกร้องไปสู่ อัลลอสฮุ้อย่างประจักษ์แจ้ง ทั้งตัวฉันและผู้ปฏิบัติตามฉัน มหาบริสุทธิ์แห่งอัลลอสฮุ้ ฉันมิได้อยู่ในหมู่ผู้ตั้งภาคี ”

(ยูซุฟ : 108)

นัยแห่งอายะฮุ้นี้แสดงถึงความครอบคลุมในรูปแบบและวิธีการละอวษะฮุ้ อัลลอสฮุ้ ได้ทรงสอนให้ท่านเราะฮูล T เกี่ยวกับงานละอวษะฮุ้ คือ การละอวษะฮุ้ที่ถูกต้องมีมันฮัจญ์ (รูปแบบ) ที่ชัดเจน มีพันธกิจ มีเป้าหมายเพียงหนึ่งเดียว คือ การเชิญชวนสู่อัลลอสฮุ้ และอยู่บนพื้นฐานของอะกีละฮุ้ที่ถูกต้อง ปราศจากการอูตริกรรมและการตั้งภาคีใดๆทั้งสิ้น

2.4.1 การละอวษะฮุ้ด้วยคำพูดหรือวาจา

การละอวษะฮุ้ด้วยคำพูดหรือวาจา เป็นวิธีพื้นฐานที่ท่านเราะฮูล T ได้เผยแผ่ฮิสลามสู่มนุษยชาติ ดังที่อัลลอสฮุ้ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอ่านว่า

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا ﴾

(158 :)

ความว่า “ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) ว่า โอ้มนุษยทั้งหลาย แท้จริงฉันคือเราะฮูลของอัลลอสฮุ้มายังพวกท่านทั้งหลาย ”

(อัลอะฮอรอฟ : 158)

ด้วยสิ่งจริงที่อัลลอฮ์ได้ส่งนบีมุฮัมมัด T เพื่อเชิญชวนมนุษยชาติกลับสู่แนวทางที่เที่ยงตรงด้วยวาจาหรือคำพูดเป็นหลัก อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ ثُمَّ ابْلِغْهُ مَا مَنَعَهُ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٦﴾ ﴾

(6 :)

ความว่า “ และหากว่ามีคนใดในหมู่มุชริก ได้ขอให้เจ้าคุ้มครองก็จงคุ้มครองเขาเถิด จนกว่าเขาจะได้ยินคำดำรัสของอัลลอฮ์ แล้วจงส่งเขายังที่ปลอดภัยของเขา นั่นก็เพราะว่า พวกเขาเป็นกลุ่มชนที่ไม่รู้ ”

(อัลเตาบะฮะฮ : 6)

คำพูดมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในงานอะวะอะฮ์มนุษยชาติสู่การน้อมรับสัจธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้ฟังเป็นอย่างมาก การอะวะอะฮ์โดยใช้วิธีการพูดนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงสำนวน สำเนียง ให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะนำเสนอและกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เกิดความกระฉับกระเฉงและเข้าใจอย่างตรงประเด็น อัลลอฮ์ ﷻ จึงได้คิดสรรบรรดาเราะฮ์ฮุกมุลลอฮียะฮ์ของพระองค์มายังมนุษยชาติจากชาติตระกูลหรือเผ่าพันธุ์ของชนกลุ่มนั้นๆเป็นการเฉพาะ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ ۖ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾ ﴾

(4 :)

ความว่า “ และเรามีได้ส่งเราะฮ์ฮุกมุลลอฮียะฮ์คนใด นอกจากด้วยการพูดภาษาชนชาติของเขา เพื่อจะได้ชี้แจงอย่างชัดแจ้งแก่พวกเขา อัลลอฮ์จะทรงให้ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์หลงทางและทรงชี้แนะทางผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และพระองค์เป็นผู้ทรงเดชานุภาพ ผู้ทรงปรีชาญาณ ”

(อีบรอฮีม : 4)

เกณฑ์บรรทัดฐานในการพูดที่ถูกต้องชัดเจนมีดังนี้

2.4.1.1 ไม่เร่งรีบในการพูด เพราะการเร่งรีบในการใช้ภาษานั้นจะไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจของผู้ฟังได้ทั้งหมด

2.4.1.2 หลีกเลี่ยงการใช้คำที่มีความหมายคลุมเครือ คำกวมและเข้าใจยาก แต่ควรใช้ถ้อยคำหรือศัพท์ที่เข้าถึงต่อผู้ฟังได้เป็นอย่างดี (‘Abd al-Na‘i@m Muhammad Husnain .1984 : 94)

ประเภทการคะอะวะฮ์ด้วยวาจาที่ประกอบ (ดู ‘Abd al-Na‘i@m Muhammad Husnain .1984 : 97 – 104) ด้วย

1) การกล่าวเทศนาบนเวที เป็นการรวบรวมผู้ฟังในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ซึ่งผู้เทศนาอาจจะเป็นที่รู้จักของผู้ฟังหรือไม่ก็ได้ ในส่วนของเนื้อหาที่ควรคำนึงถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้คนในด้านหลักศรัทธา หลักปฏิบัติ จรรยาบรรณ หรือเนื้อหาอื่นที่เกี่ยวข้องกับศาสนวิธี พร้อมทั้งยกอัลกุรอานและอัลหะดีษประกอบคำบรรยาย

2) การสอน โดยปกติแล้ว การสอนนั้นเป็นการบรรยายเกี่ยวกับเรื่องศาสนา โดยเฉพาะ เช่น การสอนคัมภีร์อัลกุรอาน หะดีษ ฟิกฮฺ ชีวประวัติท่านเราะฮูล T เป็นต้น สิ่งที่ต้องคำนึงคือ ผู้สอนควรมีการเตรียมเนื้อหาที่จะสอนมาอย่างดี มีความเข้าใจอย่างละเอียดถี่ถ้วนในเรื่องที่ตนสอน

3) การบรรยายธรรม การบรรยายธรรมเป็นวิธีที่สามารถเยียวยา หรือแก้ปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นได้ โดยการใช้ตัวบทอัลกุรอานและอัลหะดีษ ประกอบการบรรยายเป็นหลัก อีกทั้งนำทัศนะของอุลามาอ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะบรรยายมา นำเสนอด้วย ในการบรรยายธรรมนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงเป็นพิเศษคือ ควรใช้คำพูดที่นุ่มนวล รอบคอบ และหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด หรือเสียชื่อเสียงผู้อื่น

4) การโต้แย้งและการแลกเปลี่ยนทัศนะหรือความคิดเห็น คือการที่บุคคลสองกลุ่มหรือมากกว่าได้โต้แย้งกันในเรื่องศาสนา โดยทั้งสองฝ่ายได้นำเสนอทัศนะและจุดยืนที่ตนเองปฏิบัติหรือยึดถืออยู่ในเรื่องนั้น นักคาลิม์ที่ไม่สามารถคะอะวะฮ์ผู้อื่นสู่สัจธรรมแห่งอิสลามได้นั้น บางครั้งจึงมีความจำเป็นต้องใช้วิธีการโต้แย้งนี้ ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวถึงนบีฮุรไรเราะฮ์มัตุลลาฮ์ว่า ท่านทำการโต้แย้งกับประชาชาติของท่านไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَنْقَوْمِ أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥٩﴾ قَالَ الْمَلَأُ مِن قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرُّكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٦٠﴾ قَالَ يَنْقَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلِكِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦١﴾ أُبَلِّغُكُمْ رِسَالَاتِ رَبِّي وَأَنْصَحُ لَكُمْ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٦٢﴾ أَوْعَجِبْتُمْ أَن جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَلِتَتَّقُوا وَلَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٣﴾ ﴾

(63-59 :)

ความว่า “ และแท้จริงเราได้ส่งนูหุไปยังประชาชาติของเขา แล้วเขาได้กล่าวว่า โอ้ประชาชาติของฉัน จงเคารพสักการะอัลลอฮฺเถิด ไม่มีผู้ควรได้รับการเคารพสักการะใดๆสำหรับพวกท่านอีก แล้วอื่นจากพระองค์ แท้จริงฉันกลัวการลงโทษในวันอันยิ่งใหญ่ จะประสบแก่พวกท่าน บรรดาชนชั้นนำในหมู่ประชาชาติของเขาได้กล่าวว่า แท้จริงเขาเห็นท่านอยู่ในความหลงผิดอันชัดแจ้ง เขากล่าวว่า โอ้ประชาชาติของฉัน ไม่มีใครมีความหลงผิดใดๆอยู่ที่ฉัน แต่ทว่าฉัน คือทูตคนหนึ่ง ซึ่งมาจากพระเจ้าแห่งสากลโลก โดยที่ฉันจะประกาศแก่พวกท่าน ซึ่งบรรดาสารแห่งพระเจ้าของฉัน และฉันจะชี้แจงแนะนำให้แก่พวกท่าน และฉันรู้จากอัลลอฮฺ สิ่งที่พวกท่านไม่รู้ และพวกท่านแปลกใจกระนั้นหรือ การที่ได้มีข้อตักเตือนจากพระเจ้าของพวกท่านมายังพวกท่าน โดยผ่านชายคนหนึ่ง ในหมู่พวกท่าน เพื่อเขาจะได้ตักเตือนพวกท่าน และเพื่อที่พวกท่านจะได้ยำเกรง และเพื่อว่าพวกท่านจะได้รับการเอ็นดูเมตตา ”

(อ้อละรอฟ : 59-63)

อย่างไรก็ตามการโต้แย้งนั้นบางครั้งเกิดผลด้านลบ กล่าวคือ นักคาวี้อาจถูกตำหนิ ถูกใส่ร้าย หรือว่ากล่าวต่าง ๆ นานา แต่นักคาวี้อัยต้องยืนหยัดด้วยความเข้มแข็ง ไม่กล่าวร้ายตอบต่อคำกล่าวหาเหล่านั้น หากแต่ต้องยิ่งปฏิบัติด้วยความดีและความนุ่มนวล เสมือนกับจุดยืนของท่านนบีนูหุต่อการถูกกล่าวร้ายจากประชาชาติของเขา

นักคานธีต้องสำนึกอยู่เสมอว่า การโต้แย้งด้วยคำพูดที่ดี ไพเราะ พร้อมด้วย จรรยา มารยาทที่งดงาม และท่าทีที่สงบเสถียรนั้น เป็นการดึงดูดใจผู้ฟังให้เห็นสัจธรรมได้ ดังที่ อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ اَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۗ وَجَدِلْهُم بِآتِي
هِيَ أَحْسَنُ ﴾

(125 :)

ความว่า ” จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าโดยสุชุม และการ ตักเตือนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า ”

(อันนะหุล : 125)

การใช้วิธีการคะอะฮ์ด้วยการโต้แย้ง บางครั้งอาจมีผลด้านลบหรือเกิดความเสียหายต่องานคะอะฮ์เองและต่อกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นถ้าหากผู้ฟัง หรือผู้ร่วมเสวนา ไม่ยอมรับการโต้แย้งและทำให้พวกเขาปฏิเสธต่อสัจธรรมแห่งอิสลาม นักคานธีควรหันจากการโต้แย้งดังกล่าว ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا
يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ ۖ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۗ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ ﴾

(108 :)

ความว่า “ จงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) โอ้มนุษย์เอ๋ย แน่แน่นอน สัจธรรมจากพระเจ้าของพวกท่านได้มายังพวกท่านแล้ว ดังนั้น ผู้ใดปฏิบัติตามแนวทางที่ถูกต้อง แท้จริงเขาคำนินตามแนวทาง ที่ถูกต้องเพื่อตัวของเขา และผู้ใดหลงทาง แท้จริงเขาก็หลงทาง เพื่อตัวของเขา และฉันไม่ได้เป็นผู้คุ้มกันพวกท่าน ”

(ยูनुส : 108)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอีกอายะฮ์หนึ่งในอัลกุรอาน ว่า

﴿ وَقُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ ۖ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ۗ ﴾

(29 :)

ความว่า “ และจงกล่าวเถิด (มุฮัมมัด) สัญกรรมนั้นมาจากพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของพวกเจ้า ดังนั้น ผู้ใดประสงค์ก็จงศรัทธา และผู้ใดประสงค์ก็จงปฏิเสธ ”

(อัลกะฮฟู : 29)

5) การสั่งใช้ในเรื่องที่ดีและห้ามปรามจากสิ่งไม่ดี โดยปกติแล้วการสั่งใช้ในสิ่งที่ดีนั้น จะใช้วิธีการพูดด้วยวาจาด้วยถ้อยคำที่สามารถชักจูงจิตใจผู้คนได้ เช่น การเชิญชวนบรรดาผู้หลงผิดให้กลับสู่สัญกรรม การเชิญชวนผู้คนต่างศาสนิกให้ยอมรับอิสลาม ซึ่งต้องใช้กฎเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (‘Abd al-Na’i@m Muhammad Husnain .1984 : 110)

(1) ต้องรู้ถึงความดีที่สั่งใช้ และความชั่วที่สั่งห้ามนั้นอย่างชัดเจน ดังที่ชาวสะลัฟบางท่านได้กล่าวว่า “ อย่าสั่งใช้ในสิ่งดีและห้ามปรามจากสิ่งชั่ว นอกเสียจากผู้ที่มีความรู้ต่อสิ่งที่ได้สั่งใช้หรือสั่งห้ามนั้นๆ ”

(2) ควรพูดจาอย่างนุ่มนวล และถ่อมตนเพื่อแสดงถึงมารยาทที่ดีงาม

(3) ควรคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่จะตามมาหลังจากได้กล่าววาจาออกไปแล้ว

(4) ควรกระทำเท่าที่ตนมีความสามารถ เพราะความสามารถของแต่ละคนมีขีดจำกัด ใชว่านักดาอี้อสามารถเชิญชวนมนุษยชาติบนผืนแผ่นดินนี้ให้กลับสู่แนวทางที่ถูกต้องทั้งหมดได้ ดังนั้น งานอะฮ์ลุซซุนนะฮ์คือการเรียกร้องเชิญชวนสู่อิสลาม เท่าที่ความสามารถของตนจะทำได้ ส่วนผู้ที่รับฟังจะเห็นด้วยหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหิดาเยฮ์ (การชี้แนะแนวทาง) ของอัลลอฮ์ ﷻ เท่านั้น

2.4.2 การแต่งหนังสือ การเขียน หรือการประพันธ์

การเขียนหนังสือเป็นวิธีการอะฮ์ลุซซุนนะฮ์รูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทอย่างมาก ดังที่ท่านเราะฮ์ลุล T ได้ทำการอะฮ์ลุซซุนนะฮ์ของประเทศต่างๆ เช่น กษัตริย์แห่งอิรัก กษัตริย์

แห่งเปอร์เซีย กษัตริย์แห่งอียิปต์ เป็นต้น และบรรดาชาวสะลัฟก็ได้ใช้วิธีนี้ในการคะอะวะฮ์ เช่นกัน เช่น อิหม่ามเอาซาอีย์ ได้ส่งสารแก่ข้าหลวงเมืองซามเกี่ยวกับการรักษาสิทธิของคนต่างศาสนาที่อยู่ภายใต้ปกครองของอิสลาม

การเขียนหรือประพันธ์หนังสือเป็นวิธีที่สำคัญที่สามารถคะอะวะฮ์สู่สาธารณชนโดยไม่จำกัดกลุ่มบุคคล ไม่จำกัดอายุ ไม่จำกัดเวลา โดยเฉพาะผู้ที่สนใจอิสลามก็สามารถศึกษาอิสลามได้ด้วยตนเอง อีกทั้งการแปลตำราหรือหนังสืออิสลามสู่ภาษาต่างๆ ก็เป็นการแพร่ขยายวิชาการอิสลามเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคนต่างภาษาได้เข้าใจอิสลามอย่างถูกต้องด้วย

2.4.3 การคะอะวะฮ์เชิงปฏิบัติ

เป็นการทำงานคะอะวะฮ์ในเชิงรุกในการขจัดและลบสิ่งไม่ดีในสังคม หรือสิ่งที่ขัดแย้งกับอิสลามให้หมดไป และต้องสร้างศูนย์กลางความดีควบคู่กันไปด้วย เช่น มัสยิด โรงเรียน เป็นต้น เพื่อให้งานคะอะวะฮ์ได้ดำเนินไปอย่างสอดคล้อง และบรรลุเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดสังฆกรรมบนผืนแผ่นดินนี้ในทุกๆด้าน ดังที่ท่านเราะฮูล T ได้กล่าวไว้ในหะดีษที่ว่า

))

1 ((

ความว่า “ ผู้ใดในหมู่พวกเจ้า ได้เห็นในสิ่งไม่ดี (สิ่งเลวร้ายหรือความชั่ว) ดังนั้น จงห้ามปรามมันด้วยมือ ถ้าหากพวกเจ้าไม่มีความสามารถ จงห้ามมันด้วยลิ้น (การตักเตือนด้วยคำพูด หรือ วาจา) หากไม่สามารถก็จงห้ามมันด้วยใจ (ตักเตือนในใจ) และนั่นคืออิหม่ามที่อ่อนแอที่สุด ”

การห้ามปรามจากสิ่งไม่ดี ควรคำนึงจากสิ่งต่อไปนี้

2.4.3.1 นักดาอีย์ที่จะทำการคะอะวะฮ์ด้วยการห้ามปรามนั้น ต้องรู้จริงถึงสภาพมะชียัต (สิ่งเลวร้าย) นั้น พร้อมกันนั้นต้องมีการห้ามปรามด้วยวิธีการที่รอบคอบ นุ่มนวล

¹ Muslim , 1999 : 175

ไม่แข็งกร้าวต่อผู้อื่น เพราะการห้ามปรามนั้น เพื่อต้องการจัดสิ่งโสมมในสังคมเท่านั้น ไม่ใช่
 ทำด้วยความโกรธแค้นหรือเกลียดชังผู้นั้นเป็นการส่วนตัว ดังหะดีษที่ได้บันทึกไว้ว่า

))

"

¹ (("

ความว่า “ แท้จริงชาวอรัญชนบทคนหนึ่งได้ปีศาจมาราคใน
 มัสยิด ผู้คนที่เห็นต่างพากันห้ามและจับชายคนนั้นเพื่อลงโทษ
 เขา ท่านนบี T จึงกล่าวว่า “ ปล่อยเขาผู้นั้นเถิด และจงราค
 ปีศาจของเขาด้วยน้ำหรือจงรากลึงโศโครกด้วยน้ำหนึ่งถึง
 แท้จริงพวกเจ้าถูกอุบัตินำมา เพื่อให้ปฏิบัติเรื่องที่ยาก (แก่
 มนุษยชาติ) ไม่ได้อุบัตินำมาเพื่อให้สร้างคามยุ่งยาก (แก่
 มนุษยชาติ) ”

2.4.3.2 ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาจากการห้ามปรามนั้น เพื่อให้
 เกิดผลดีต่อศาสนาและชีวิตมากที่สุด

2.4.3.3 นักคาลัย์ต้องมีความพร้อมและความสามารถในการปฏิบัติและห้าม
 ปรามจากสิ่งนั้นๆ (‘Abd al-Na’i@m Muhammad Husnain .1984 :114)

2.4.4 การคะอะฮ์ด้วยการแสดงแบบอย่างที่ดีงาม

นักคาลัย์จำเป็นต้องเป็นแบบอย่างที่ดี อีกทั้งมีท่วงทีกริยามารยาทที่งดงาม
 เพราะสิ่งนี้เป็นสื่อสำคัญที่สามารถเป็นประจักษ์พยานแก่ผู้ที่พบเห็นให้เกิดชื่นชมคล้อยตามได้
 ง่าย ซึ่งผู้ปฏิบัติเช่นนี้เสมือนหนึ่งหนังสือที่เปิดกว้างสำหรับผู้อ่านให้เข้าใจอิสลามในทุกๆด้าน
 ด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นที่เคารพนับถือผ่านจรรยา มารยาทที่งดงาม เพราะท่วงทีที่ดีงามย่อม
 เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงปรารถนามากกว่าวาจาหรือคำพูดเพียงอย่างเดียว

¹ Muslim , 1999 : 658

บุคลิกภาพและกิริยามารยาทที่ดีของนักคอาอียกกล่าวได้ว่าเป็นแก่นแท้ของการ
 ตะวะฮฺลฺยฺที่เดียวก็ว่าได้ เพราะผู้คนทั่วไปสามารถยึดเป็นบรรทัดฐานแสดงถึงความสัตย์จริง
 ของอิสลามที่มาจากอัลลอฮฺ ﷺ ทั้งสอดคล้องกับฟิเตเราะฮฺที่บริสุทธิ์อีกด้วย ดังที่อัลลอฮฺ ﷻ
 ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ فَأَقَمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا
 تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
 يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾

(30 :)

ความว่า “ คังนั้น เจ้าจงผินหน้าของเจ้าสู่ศาสนาที่เที่ยงแท้
 (โดยเป็น) ธรรมชาติของอัลลอฮฺซึ่งพระองค์ทรงสร้างมนุษย์
 ขึ้นมา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในการสร้างของอัลลอฮฺ นั่นคือ
 ศาสนาอันเที่ยงตรง แต่ส่วนมากของมนุษย์ไม่รู้ ”

(อีรฺรุม : 30)

มีรายงานว่าได้มีชาวชนบทคนหนึ่งได้เข้ามาหาท่านเราะฮฺลุล T พลางกล่าวว่า
 “ท่านคือใคร ?” ท่านเราะฮฺลุล T ได้ตอบว่า “ฉันคือมุฮัมมัด บุตรของอับดุลลอฮฺ” ชายคนนั้นได้
 กล่าวอีกว่า “ท่านหรือที่มีผู้คนกล่าวหาว่าเป็นผู้โกหกมดเท็จ” ท่านเราะฮฺลุล T ตอบว่า “ฉันนี้
 แหละที่ผู้คนได้กล่าวต่างกานานาเช่นนั้น” ชายคนนั้นได้เสริมว่า “รูปร่างหน้าตาเช่นนี้ไม่น่า
 ไซ้เป็นผู้มดเท็จเป็นแน่แท้ แล้วท่านได้เชิญชวนสู่สิ่งใดเล่า ?” ท่านเราะฮฺลุล T ก็ได้ชี้แจงว่า
 “สิ่งที่ฉันเชิญชวน คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับหลักอิสลาม” ชายคนนั้นจึงกล่าวว่า “ฉันขอศรัทธาต่อท่าน
 และขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮฺ และขอปฏิญาณตน
 ว่า นิมุฮัมมัดเป็นศาสนทูตของอัลลอฮฺ” (‘Abd al-Na‘i@m Muhammad Husnain .1984 :
 115)

รากฐานของการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นประกอบด้วย การมีมารยาทที่งดงาม
 และสอดคล้องระหว่างคำพูดกับการปฏิบัติ ทั้งสองลักษณะนี้สามารถชี้ให้เห็นความสำเร็จหรือ
 ความล้มเหลวของงานตะวะฮฺลฺยฺได้เป็นอย่างดี เป็นสิ่งที่นักคอาอียกพึงระวังเป็นพิเศษ

2.5 บุคลิกภาพและมารยาทของนักดาอีย์

บุคลิกภาพที่ดีของนักดาอีย์มีกล่าวไว้ในอัลกุรอานและอัลหะดีษอย่างมากมาย และชัดเจนแจ่มแจ้ง ซึ่งในบรรดาบุคลิกภาพและจรรยาบรรณที่นำเสนอในที่นี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เป็นลักษณะอันพึงประสงค์ของนักดาอีย์ เพื่อให้ภารกิจในงานอะฮ์ลุลฮะดีษสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

2.5.1 ความสัจจริง

ความสัจจริงจะเกิดขึ้นได้ด้วยการตั้งเจตนา การพูด และการปฏิบัติ เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเข้มแข็งสมบูรณ์ของนักดาอีย์ในการน้อมรับคำบัญชาของอัลลอฮ์ ดังนั้นนักดาอีย์จำเป็นต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่ตนได้พูดด้วยแสดงออกให้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติต่างๆ ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้และสรรเสริญบรรดาผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้ในอัลกุรอานว่า

﴿ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴾

(119 :)

ความว่า “ อัลลอฮ์ตรัสว่า นี่แหละคือวันที่การพูดความจริงของพวกเขาจะอำนวยประโยชน์แก่บรรดาผู้ที่พูดจริง พวกเขาจะได้รับบรรดาสวรรค์ซึ่งมีแม่น้ำหลายสายไหลอยู่ภายใต้สวนสวรรค์เหล่านั้น โดยที่พวกเขาจะพำนักอยู่ในนั้นตลอดกาลในสภาพที่อัลลอฮ์ทรงพอพระทัยในพวกเขา และพวกเขาก็พึงพอใจในพระองค์ นั่นแหละคือชัยชนะอันยิ่งใหญ่ ”

(อันมาอิดะฮฺ : 119)

อัลลอฮฺได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานอีกอายะฮฺหนึ่งว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴾

:)

(119)

ความว่า “ โอ้ศรัทธาชนทั้งหลาย พึงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด และจงอยู่ร่วมกับบรรดาผู้ที่พูดจริง ”

(อัลเตาบะฮฺ : 119)

บุคคลที่ประกอบการทำงานใดๆด้วยความซัจจริงนั้นย่อมส่งผลดีแก่เจ้าตัว และทำให้เกิดศรัทธาที่มีทั้งดงามจับตา การพูดนั้นนอกจากจะสื่อให้เห็นถึงความซัจอย่างบริสุทธิ์ใจแล้วย่อมทำให้เกิดผลดีต่องานอะฮฺวะฮฺอยู่เสมอ ดังที่ปรากฏในรายงานหะดีษที่มีชาวชนบทกล่าวแก่ท่านเราะฮฺลุล T ว่า ขอสาบานด้วยอัลลอฮฺ นี้ไม่ใช่ใบหน้าของคนพูดปดและไม่ใช่น้ำเสียงของคนมดเท็จเป็นแน่แท้ (‘Abd al-Na’i@m Muhammad Husnain .1984 : 115)

2.5.2 ความอดทน

ความอดทนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.5.2.1 อดทนในการแสดงความจงรักภักดี หมายถึง การรักษาไว้ซึ่งความจงรักภักดีต่ออัลลอฮฺอย่างสม่ำเสมอและบริสุทธิ์ใจ อีกทั้งน้อมรับคำบัญชาของอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยความเต็มใจและปฏิบัติตามแบบอย่างของท่านเราะฮฺลุล T อย่างเต็มความสามารถของตน

2.5.2.2 อดทนต่อการปฏิเสธสิ่งที่ไม่ดีที่เป็นสาเหตุทำให้อัลลอฮฺ ﷻ ทรงกริ้ว โดยการหลีกเลี่ยงหรือหนีห่างจากความไม่ดีไม่งามทั้งหลาย ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยแรงกระตุ้นจากใจที่ยำเกรงต่อบทลงโทษของอัลลอฮฺ ﷻ

2.5.2.3 อดทนต่อการทดสอบและความเจ็บปวดต่างๆ โดยการยอมรับต่อบททดสอบของอัลลอฮฺ ﷻ ด้วยเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นกฎเกณฑ์ของอัลลอฮฺ ﷻ เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พร้อมทั้งแบกรับภาระความเจ็บปวดนั้นด้วยความเต็มใจ

สิ่งที่สามารถทำให้บุคคลยอมรับต่อบททดสอบได้นั้น ด้วยการโน้มน้าวจิตใจตนเองให้นึกถึงนิมัตที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้ประทานอย่างมากมายมหาศาลเกินคณานับและผลบุญของการอดทนนั้นใหญ่หลวงนัก ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ ﴿١٥٣﴾ ﴾

(153 :)

ความว่า “ แท้จริงอัลลอฮ์นั้นทรงอยู่ร่วมกับผู้อดทนทั้งหลาย ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ :153)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ ﴿٢٥﴾ ﴾

(25 :)

ความว่า “ และการที่พวกเจ้าอดทนได้นั้นเป็นการดีกว่าสำหรับพวกเจ้า ”

(อันนิซาอ์ : 25)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ إِنَّمَا يُوفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾ ﴾

(10 :)

ความว่า “ แท้จริงบรรดาผู้อดทนนั้น จะได้รับการตอบแทนรางวัลของพวกเขาอย่างสมบูรณ์โดยไม่ต้องคำนวณ ”

(อัซซุมัร : 10)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวถึงความอดทนไว้ในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ سَلِّمُوا عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ ﴿٢٤﴾ ﴾

(24 :)

ความว่า“(พร้อมกับกล่าวว่า) ความศานติงมีแค่พวกท่านนี่เอง
ด้วยพวกท่านได้ออกทน มันช่างดีเสียนี้กระไรที่พำนักบนปลายนี้”

(อีรเราะฮุด : 24)

ความอดทนเป็นสิ่งที่ดี และผลตอบแทนของความอดทนก็ช่างงดงาม เพราะผู้
ที่จะอยู่เคียงข้าง อีกทั้งให้ผลตอบแทนและให้รางวัลแก่บรรดาผู้อดทนคืออัลลอฮฺ ﷻ ดังนั้น
นักคาวีจำเป็นต้องมีความอดทนเป็นเลิศ เพราะจะส่งผลดีให้แก่งานอะฮฺวะฮฺของตนเอง และ
ได้รับผลบุญและผลตอบแทนดังที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้สัญญาไว้ในอัลกุรอานอีกด้วย

ท่านเราะฮูล T ได้กล่าวไว้ว่า

))

1((

ความว่า “ เป็นสิ่งแปลกมากสำหรับการงานของคนมุฮิมิน ซึ่ง
แท้จริงทุกการงานของพวกเขาเป็นสิ่งที่ดีเสมอ และสิ่งนั้นไม่
มีแก่ผู้ใดยกเว้นมุฮิมินเท่านั้น ถ้าหากว่าเขาได้รับความสุขใจ เขาก็
จะแสดงการขอบคุณต่ออัลลอฮฺ ก็เป็นสิ่งดีสำหรับเขา และถ้า
หากเขาได้ประสบกับความขัดสนและยากลำบาก เขาก็อดทนต่อ
สิ่งนั้น และนั่นก็เป็นสิ่งดีสำหรับเขา ”

ดังนั้น ความอดทนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักคาวีทุกคน เพราะเขาต้อง
รับผิดชอบทั้งต่อตัวเองในการจงรักภักดีต่ออัลลอฮฺ ﷻ ในการปฏิบัติตามบทบัญญัติต่างๆอีกทั้ง
ห่างไกลจากความเขี้ยววนของโลกคุณา พร้อมทั้งยืนหยัดต่อบททดสอบและความเจ็บปวด
ต่างๆ ในการณ์นี้เขายังต้องทำการอะฮฺวะฮฺต่ออัลลอฮฺ ﷻ ซึ่งการเชิญชวนมนุษยชาติให้กลับ
สู่อัลลอฮฺ ﷻ นั้นต้องใช้ความอดทนเป็นพิเศษเพื่อสามารถตั้งสติในการฟันฝ่ามรสุมความ
หลากหลายของขนบธรรมเนียม ประเพณี ลัทธิ ความเชื่อของมนุษยชาติ สนามแห่งการ
ทดสอบเช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นต่อนักคาวีอย่างแน่นอนอีกทั้งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เลย ดังที่
อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

¹ Muslim , 1999 : 7500

﴿ أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا ءَامَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ﴿٣﴾
 وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۗ فَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلْيَعْلَمَنَّ
 الْكٰذِبِينَ ﴿٤﴾ ﴾

(3-2 :)

ความว่า” และมนุษย์คิดหรือว่า พวกเขาจะถูกทอดทิ้ง เพียงแต่ พวกเขาบอกว่า เราศรัทธา และพวกเขาจะไม่ถูกทดสอบกระนั้น หรือ และโดยแน่นอน เราได้ทดสอบบรรดาก่อนหน้าพวกเขา แล้ว คั้งนั้น อัลลอฮฺจะทรงจำแนกให้รู้แจ้งถึงบรรดาผู้สัตย์จริง และจะทรงจำแนกให้รู้แจ้งถึงบรรดาผู้กล่าวเท็จ ”

(อัลอังกะบูต : 2-3)

อัลลอฮฺ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ
 قَبْلِكُمْ ۗ مَسَّيَهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزَلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ
 ءَامَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصُرُ اللَّهُ ۗ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾ ﴾

(214 :)

ความว่า “ หรือพวกเจ้าคิดว่า พวกเจ้าจะได้เข้าสวรรค์โดยที่ เยี่ยงอย่างของผู้ที่ล่วงลับไปก่อนพวกเจ้ายังมีได้มายังพวกเจ้าเลย ซึ่งบรรดาความลำบากและความเดือดร้อนได้ประสบแก่พวกเขา และพวกเขาได้รับความหวั่นไหว จนกระทั่งเราะฮฺลุและบรรดาผู้ ศรัทธาซึ่งอยู่กับเขากล่าวขึ้นว่า เมื่อไรเล่า การช่วยเหลือ จากอัลลอฮฺ ? ฟังรู้เถิดว่า แท้จริงการช่วยเหลือของอัลลอฮฺใกล้อยู่ แล้ว ”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 214)

การทดสอบมนุษยชาติไม่ว่าจะในเรื่องใดก็ตาม ล้วนเป็นพิเคราะห์ของอัลลอฮ์ ﷻ ทรงประสงค์ให้เกิดขึ้นต่อชีวิตมนุษย์ทุกคน เพื่อเป็นการแยกแยะและวัดความศรัทธาของมนุษย์แต่ละบุคคลได้ว่า บุคคลใดมีความศรัทธาอยู่ในระดับใด หรือเป็นผู้ปฏิเสธศรัทธาโดยสิ้นเชิง

2.5.3 ความเมตตา

นักดาอีย์จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่ประเสริฐประการนี้ กล่าวคือ ต้องมีจิตใจโอบอ้อมอารีย์ มีเมตตากรุณาต่อมนุษยชาติ โดยการนำไปประยุกต์ใช้ในการสั่งใช้ให้กระทำ ความดี ตักเตือนให้ห่างไกลจากสิ่งไม่ดี และการเชิญชวนสู่อิสลาม ซึ่งมีความหมายถึงการชักชวนสู่การรอดพ้นจากไฟนรก และการได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ ﷻ โดยการได้พำนักในสวนสวรรค์อย่างถาวร

บุคคลผู้หนึ่งที่มีความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์เหมือนกับที่เขาปรารถนาดีต่อชีวิตของตนเอง แน่นอนสิ่งที่นักดาอีย์ใฝ่ฝันมากที่สุด คือ การได้เข้าถึงอิหม่ามอย่างลึกซึ้ง และได้รับทางนำที่เที่ยงตรง การมีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นเปรียบเสมือน บิดาที่มีความเมตตาต่อลูกของเขา เป็นการรักใคร่เอ็นดูอีกทั้งคู่ดูแลปกป้องให้ลูกกรัดรอดพ้นจากภัยร้ายความหายนะต่างๆ โดยการดูแลปกป้องอย่างสุดชีวิต และความหายนะที่น่ากลัวที่สุดสำหรับมนุษยชาติคือการตั้งภาคี ความมมงาย การอูตริ การหลงอยู่ในความมืดมิด และการทรยศต่อองค์กรภิกษุแห่งสากลโลก ดังนั้น หน้าทีของนักดาอีย์คือ การเชิญชวนเรียกร้องให้มนุษยชาติที่หลงผิดและทรยศเหล่านั้นได้เข้าถึงแก่นแท้ของสัจธรรม เข้าใจถึงการมีชีวิตอยู่บนโลกนี้ เพื่อให้พวกเขารอดพ้นจากความหายนะทั้งหมด

ความเมตตาเป็นคุณลักษณะพิเศษของท่านเราะฮูล T ดังที่อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴾

(128 :)

ความว่า “ แท้จริงมีเราะสุลคนหนึ่งจากพวกท่านเองได้มาหาพวกท่านแล้ว เป็นที่ลำบากใจแก่เขาในสิ่งที่พวกท่านได้รับความทุกข์ยาก เป็นผู้หวังใยในพวกท่าน เป็นผู้เมตตา ผู้กรุณาสงสารต่อบรรดาผู้ศรัทธา ”

(อัดเตาบะฮฺ : 128)

ท่านเราะสุล T ได้กล่าวไว้ในหะดีษว่า

¹(())

ความว่า “ จะไม่มีความเมตตาจากอัลลอฮฺ สำหรับผู้ที่ไม่มีความเมตตาต่อมนุษยชาติ ”

ท่านเราะสุล T ได้กล่าวไว้ในหะดีษอีกบทหนึ่งว่า

²(())

ความว่า “ ผู้ที่มีความเมตตานั่น อัลลอฮฺย่อมจะเมตตาและโปรดปรานเขา ดังนั้นจงเมตตาต่อมนุษยร่วมโลกเถิด แน่นอนพวกเจ้า จะได้รับความเมตตาจากผู้ที่อยู่เบื้องบนฟากฟ้า ”

2.5.4 การนอบน้อมถ่อมตน

การถ่อมตนเป็นผลพวงที่เกิดจากการที่บุคคลหนึ่งได้รู้จักอัลลอฮฺ ﷻ อย่างแท้จริง อีกทั้งรู้จักตัวเองด้วย ต่างจากลักษณะของคนที่มีความหยิ่งโส ทำให้เขาไม่รู้จักอัลลอฮฺ ﷻ และพร้อมที่จะเหยียบย่ำคนอื่นอยู่เสมอ

นักดาอีย์จำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษข้อนี้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในงานอะฮฺลุสสุนนะฮฺอฺฮฺญามมากที่สุด โดยฟิตเราะฮฺบริสุทธิ์ของมนุษย์แล้วย่อมไม่เห็นด้วยและคัดค้านหรือไม่สนองตอบต่อคำเชิญชวนจากผู้ที่ลักษณะนิสัยที่ถูกลูกผู้อื่น เหยียดหยามและหยิ่งโสโอหัง เพราะสัญชาตญาณของมนุษย์คือการหนีห่างจากสิ่งไม่ดีทั้งหลายทั้งปวง

¹ Al-Bukha<ri@ , 2000 : 7376

² Tirmidhi@ , 2001 : 1924

การแสดงความนอบน้อมต่อตนนั้น เป็นมารยาทที่นักดาอีย์ต้องพึงมีอย่าง
แน่นอน เพราะมันหมายถึงการแสดงมารยาทและความประพฤติที่ดีทั้งต่อตนเองและเพื่อน
มนุษย์ อีกทั้งต้องประกอบด้วยคำพูดที่สอดคล้องควบคู่กัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงมารยาทที่งดงาม
นักดาอีย์จำเป็นต้องพึงระวังอย่างมากจากการขัดแย้งระหว่างคำพูดและการปฏิบัติของตน
เพราะพีศเราะฮ์ของมนุษย์ ย่อมจะไม่ยอมรับต่อผู้ที่ปฏิบัติไม่เหมือนกับที่ได้ลั่นวาจาไว้ ดังที่
อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวไว้ในอัลกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ۗ كَبُرَ مَقْتًا
عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ۗ ﴾

(3-2 :)

ความว่า “ โอ้อับรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย ทำไมพวกเจ้าจึงกล่าวพูดในสิ่งที่
พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ เป็นที่น่าเกลียด ณ อัลลอฮ์ การที่พวกเจ้าพูดใน
สิ่งที่พวกเจ้าไม่ปฏิบัติ ”

(อัจซอฟ : 2-3)

ดังที่นบีมุฮัมมัดกล่าวต่อชนของเขาซึ่งได้ระบุไว้ในอัลกุรอาน ว่า

﴿ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَمْلِكَ فِكْرًا إِلَىٰ مَا آتَيْتُكُمْ مِنْهُ ۗ ﴾

(88 :)

ความว่า “ และฉันมิปรารถนาที่จะขัดแย้งกับพวกท่าน ในสิ่งที่
ฉันได้ห้ามพวกท่านให้ละเว้น ”

(ฮูด : 88)

อัลลอฮ์ ﷻ ได้กล่าวในเรื่องนี้ไว้ในอัลกุรอานอีกว่า

﴿ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ۗ
أَفَلَا تَعْقِلُونَ ۗ ﴾

(44 :)

ความว่า “ พวกเจ้าใช้ให้ผู้คนกระทำความดี โดยที่พวกเจ้าลืมตัว
 ของพวกเจ้าเองกระนั้นหรือ และทั้งๆที่พวกเจ้าอ่านคัมภีร์กันอยู่
 แล้วพวกเจ้าไม่ใช่ปัญญากระนั้นหรือ ”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 44)

ดังนั้น จึงเป็นภาระที่หนักอึ้งยิ่งสำหรับนักดาอีย์ที่จะต้องรับผิดชอบต่อตนเอง
 ในการวางตัวให้เหมาะสม ปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตที่สอดคล้องกับคำพูด วาจาที่ได้กล่าว
 ออกไป และหาวิธีการต่างๆเพื่อปฏิบัติ ชักชวน และโน้มน้าวความสนใจของผู้อื่นให้เห็น
 สอดคล้องและพร้อมสู่หลักศีลธรรม ความเที่ยงแท้ เที่ยงธรรมแห่งอิสลามอันบริสุทธิ์